

LUND UNIVERSITY

Arbetslivsforskning vid Lunds universitet

En inventering av arbetslivsforskningens omfattning, hemvist och förutsättningar

Olofsson, Magnus; Hemmaty, Mona; Nilsson, Malin; Ottosson, Mikael

2023

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Olofsson, M., Hemmaty, M., Nilsson, M., & Ottosson, M. (2023). *Arbetslivsforskning vid Lunds universitet: En inventering av arbetslivsforskningens omfattning, hemvist och förutsättningar*. Lunds universitet, Humanistiska och teologiska fakulteterna.

Total number of authors:

4

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Arbetslivsforskning vid Lunds universitet

En inventering av arbetslivsforskningens omfattning,
hemvist och förutsättningar

MAGNUS OLOFSSON, MONA HEMMATY, MALIN NILSSON & MIKAEL OTTOSSON
HUMANISTISKA OCH TEOLOGISKA FAKULTETERNA | LUNDS UNIVERSITET

Arbetslivsforskning vid Lunds universitet

Arbetslivsforskning vid Lunds universitet

En inventering av arbetslivsforskningens
omfattning, hemvist och förutsättningar

Magnus Olofsson, Mona Hemmaty, Malin Nilsson & Mikael Ottosson

LUNDS
UNIVERSITET

Coverphoto by Kenneth Rouna

Copyright pp 1-52 Magnus Olofsson, Mona Hemmaty,
Malin Nilsson & Mikael Ottosson

Humanistiska och teologiska fakulteterna
Historiska institutionen

ISBN 978-91-89415-79-9 (tryck)

ISBN 978-91-89415-80-5 (digitalt)

Printed in Sweden by Media-Tryck, Lund University
Lund 2023

Media-Tryck is a Nordic Swan Ecolabel
certified provider of printed material.
Read more about our environmental
work at www.mediatryck.lu.se

MADE IN SWEDEN

Innehållsförteckning

Förord.....	7
1. Inledning	9
1.1 Introduktion.....	9
1.1.1 Syfte, frågeställningar, definitioner	10
1.1.2 Disposition	10
2. Svensk arbetslivsforskning – en kort översikt	11
3. Metod	18
3.1 Skrivbordsgranskning	19
3.2 Kvalitativa intervjuer	19
3.2.1 Urval och tillvägagångssätt	21
3.2.2 Bearbetning av kvalitativ data	21
3.3 Kvantitativ deskriptiv analys	22
3.3.1 Urval	22
3.3.2 Bearbetning av kvalitativ data	23
3.4 Metoddiskussion	24
3.5 Forskningsetiska överväganden	24
4. Resultat.....	26
4.1 Arbetslivsforskningens omfattning och hemvist	26
4.1.1 Hur många arbetslivsforskare finns det vid Lunds universitet?	26
4.1.2 Var bedrivs arbetslivsforskning vid Lunds universitet?	26
4.2 Förutsättningarna för arbetslivsforskning	30
4.2.1 Ämnet arbetslivsforskning.....	31
4.2.2 Organisation och tvärvetenskap	33
4.2.3 Finansiering.....	37
5. Sammanfattning och slutdiskussion	39

Appendix 1. Informationsbrev.....	43
Appendix 2. Intervjumall	44
Appendix 3. Döda kluster.....	47
Källor och referenser	50
Arkiv	50
Lunds universitets arkiv	50
Magnus Olofssons arkiv.....	50
Referenser.....	50
Internet	52

Förord

Föreliggande rapport är resultatet av en inventering av den arbetslivsforskning som bedrivs vid Lunds universitet. Bakgrunden till inventeringen är att många forskare i Sverige upplever att arbetslivsforskningen är utspridd och fragmentiserad, att det saknas kunskap om forskare och den forskning som bedrivs utanför den närmaste kretsen, att det saknas tvärvetenskapliga kontaktytor och arenor för samtal, inte minst sedan nedläggningen av Arbetslivsinstitutet år 2007.¹ Utifrån min horisont väcker detta frågan om hur det ser ut vid Lunds universitet.

Man kan förvisso tycka att denna inventering inte borde behöva göras. Man kan tycka att ett så pass viktigt och centralt forskningsområde som arbete, arbetsliv, arbetsmarknad och arbetsmiljö borde vara högt prioriterat, och att forskningsfältets aktörer, och den kunskap som de producerar, kan mötas och korsbefrukta i samtal över ämnes- och disciplingränser. Men så är det inte. Det vore förmåtet att tro att denna rapport kan avhjälpa detta strukturella problem – men förhoppningsvis kan rapporten ge ett bidrag till en fortsatt diskussion om arbetslivsforskningens aktörer, innehåll, ställning och organisation på Lunds universitet.

Rapporten är skriven inom ramen för projektet Historisk arbetslivsforskning – ett projekt som bedrivs inom ramen för den strategiska satsning som Lunds universitet och Campus Helsingborg gör under perioden 2019–2023. Projektidén är att skapa en ämnesövergripande plattform där forskare kan utveckla historiskt inriktad forskning, utbildning och samverkan inom arbetslivsområdet.

Sedan många år bedrivs det en livaktig, och på många sätt framgångsrik, arbetslivsforskning på Lunds universitet. Forskare från skilda discipliner har från sina respektive perspektiv studerat arbetslivets förändring. Forskargrupper och enskilda har utbytt erfarenheter, men det har gjorts på det personliga planet (och det är inte fel), och det har periodvis saknats en gemensam arena. Som jag ser det är det en sådan period

¹ För Lunds universitet se föreliggande rapport. När det gäller svensk arbetslivsforskning i stort se exempelvis <https://www.arbetskydd.se/arbetsmiljo/sa-paverkades-forskningen-av-alis-nedlaggning/1496599> [2023-02-15] samt Björkman, Torsten & Sandberg, Åke, "Arbetslivsforskningen i Sverige: En historia om fem perioder", i Sandberg, Åke (red.), *Arbete & välfärd: ledning, personal och organisationsmodeller i Sverige*, Studentlitteratur, Lund, 2019, s. 43, 55.

nu. Det har tidigare funnits organisationer, universitetsinterna och externa, som haft målsättningen att långsiktigt erbjuda forskningsmöten inom fältet. Utan att på något sätt förringa den verksamhet som bedrivs idag, och den verksamhet som har bedrivits tidigare men som inte lyfts fram här, kan nämnas Arbetsvetenskapligt centrum vid Lunds universitet (ACLU) och Arbetsmiljöhögskolan (under sin tid som centrum-bildning). Härtill kommer givetvis Arbetslivsinstitutet (ALI).

En central utgångspunkt för projektet är att historisk arbetslivsforskning ska förstås i en bred mening – bredare än de historievetenskapliga disciplinerna, och snarare syftande på arbetslivets mångfacetterade förändring sett över tid. Jag menar att arbetslivsforskningen belyser frågor med en mycket hög grad av samhällsrelevans och -aktualitet. Arbetslivet genomgår en snabb förändring. Här kan nämnas högaktuella processer som digitalisering, globalisering, produktionens ökande tjänsteinnehåll, ökade krav på organisationers och individers flexibilitet och inte minst arbete och arbetsliv i förhållande till pågående klimatförändringar. Arbetslivet måste dock förstås tvärvetenskapligt. För att få bättre perspektiv på arbetslivets förändring menar jag samtidigt att det är viktigt att vända blickarna både bakåt och framåt i tiden och studera arbetslivets långsiktiga dynamik. Arbetslivsforskningen måste vara objektrelaterad och arbetslivet måste studeras ur såväl ett diakront som synkront perspektiv.

Det forskningsfält som rapporten behandlar presenteras närmare nedan, men redan här bör nämnas att rapporten behandlar arbetslivsforskning i en vid mening och täcker in forskning som bedrivs på Lunds universitet i sin helhet. Forskningen är mångfacetterad – och om rapportens resultat ska föregripas redan här kan sägas att det saknas en gemensam arena.

Avslutningsvis vill jag passa på att tacka Lunds universitet och Campus Helsingborg för finansieringen av det projekt inom vars ram föreliggande rapport är producerad.

Sist men inte minst vill jag tacka de forskare som ställde upp som informanter.

Mikael Ottosson, arbetslivsforskare, historiker, docent i arbetsvetenskap och projektledare

1. Inledning

1.1 Introduktion

Vi lever i en tid då arbetslivet – både i Sverige och globalt – genomgår stora förändringar. Artificiell intelligens (AI), digitalisering och robotisering har skapat nya arbeten och samtidigt satt många av arbetsmarknadens spelregler i gungning; vi talar om plattformsarbete, gigifiering, prekariat et cetera. Dessa trender innebär att arbetslivets förändring fortsätter i en rasande fart. Till detta kan läggas en global pandemi som fått stora konsekvenser för vissa arbetare – och när vi skriver dessa rader står många stater inför lågkonjunkturer utlösta av en global supply chain crisis och Rysslands invasion av Ukraina, med prishöjningar, energikriser, inflation och räntehöjningar som följd, fenomen som alla påverkar människors arbete. Ständigt närvarande har vi också en global klimatförändring som givetvis berör arbetet och dess förutsättningar.

Arbetslivet har en central plats i samhällslivet och vi kan konstatera att det är statt i omvandling. Arbetslivsforskning har givet dessa timade och vardande förändringar uppenbart en stor samhällsrelevans. Sedan Arbetslivsinstitutets (ALI) avveckling inleddes 2007 har svensk arbetslivsforskning huvudsakligen bedrivits på enskilda högskolor och universitet. Universitetens roll vad gäller fältets kunskapsutveckling har med andra ord blivit större efter ALIs nedläggning. Detta väcker frågor hur det står det till med arbetslivsforskningen vid Lunds universitet idag. Det kommer denna rapport att försöka svara på.

Rapporten är skriven av Magnus Olofsson, Mona Hemmaty, Malin Nilsson och Mikael Ottosson inom ramen för projektet *Historisk arbetslivsforskning* (HALF), ett av sju av Lunds universitets strategiska forskningssatsningar på Campus Helsingborg under åren 2019–2023. Projektet är tvärvetenskapligt och har sedan det inleddes inkluderat forskare från historiska institutionen, ekonomisk-historiska institutionen, institutionen för service management och tjänstvetenskap samt sociologiska institutionen. Projektet har som en angiven output att inventera arbetslivsforskningen vid Lunds universitet. Föreliggande rapport är resultatet av denna inventering. Rapporten beskriver hur inventeringen gick till och redovisar dess resultat och slutsatser.

1.1.1 Syfte, frågeställningar, definitioner

Syftet med rapporten är att kartlägga arbetslivsforskningens former och förutsättningar vid Lunds universitet. I arbetet utgår vi från två större frågeställningar:

- Hur ser arbetslivsforskningen ut vid Lunds universitet idag?
- Hur erfar och beskriver arbetslivsforskare förutsättningarna för att bedriva arbetslivsforskning vid Lunds universitet idag?

Som framgår av del 2 finns det ingen vedertagen definition av “arbetslivsforskning”, ett ämne som till sin natur skär över de vetenskapliga ämnesgränserna. För att inte riskera att utesluta relevanta forskare och relevant forskning har vi valt att inte utgå från en strikt definition av “arbete” och “arbetslivsforskning”. Vår utgångspunkt har i stället varit att lokalisera *forskning om människors arbetsliv* oberoende av ämne och vetenskapliga utgångspunkter.²

1.1.2 Disposition

Rapporten börjar med en översikt av forskningsområdet arbetslivsforskning, med fokus på Sverige under det senaste halvsekle (del 2). Den följs av del 3 där undersökningens ramar presenteras. I del fyra svarar vi först på den första frågeställningen, om hur arbetslivsforskningen ser ut idag (del 4.1), följd av den andra frågeställningen, hur arbetslivsforskare erfar och beskriver förutsättningarna för att bedriva arbetslivsforskning (del 4.2). I den avslutande del 5 sammanställer vi och diskuterar våra resultat och sätter in dem i ett större sammanhang.

² Jmf Björkman & Sandberg 2019, s. 44, 61.

2. Svensk arbetslivsforskning – en kort översikt

Detta kapitel ger dels en historisk kontext till arbetslivsforskning, dels en översikt av den svenska arbetslivsforskningens institutionella hemvister och identiteter. Vi kommer inte att behandla specifika forskare. Om syftet med rapporten i sin helhet är att svara på frågan hur arbetslivsforskningen ser ut på Lunds universitet idag, är syftet här att säga något om hur det ser ut på ett nationellt plan. Enkelt kan frågan formuleras som: hur avgränsas forskningsfältet och var bedrivs svensk arbetslivsforskning? Kapitlet har en kronologisk disposition. Orden “arbetsvetenskap”, “arbetsmiljöforskning” och “arbetslivsforskning” används parallellt.

Arbete i olika former har alltid varit centralt i mänsklighetens historia,³ men (den moderna) forskningen om arbete i första hand behandlat avlönat, vanligen manligt, arbete inom marknadsekonomin ramar. Den självklara roll arbetet hade i en förindustriell eller förkapitalistisk kontext renderade länge inget större forskningsintresse. Det var först när människor i större utsträckning fick betalt för att arbeta åt andra, och i och med de problem som då uppstod, som arbetet blev föremål för vetenskapliga studier.⁴ Det var i denna historiskt nya sociala situation som de problem som vi idag knyter till exempelvis arbetsmiljö, arbetsolyckor och arbetsskador; arbetsorganisation och effektivitet; samt arbetspsykologi och motivation började uppmärksammas. Man kan fråga sig varför det blev så, men här får vi nöja oss med att

3 Tanken att människan som vi känner henne på olika sätt är resultatet av hennes arbete. Strävan efter försörjning är centrala utgångspunkter i flera uppmärksammade globalhistoriska verk, exempelvis Suzman, James, *Arbete: en historik över vad vi gör med vår tid*, Natur & Kultur, Stockholm, 2021 och Lucassen, Jan, *The story of work: a new history of humankind*, Yale University Press, New Haven [Conn.], 2021. Se även Marx, Karl, *Kapitalet: kritik av den politiska ekonomin. Bok 1 Kapitalets produktionsprocess*, A-Z, Lund, 1969 och Grenholm, Carl-Henric, *Arbetets mening: en analys av sex teorier om arbetets syfte och värde*, Univ., Uppsala, 1988.

4 Karlsson, Jan Ch., *Begreppet arbete: definitioner, ideologier och sociala former*, Arkiv, Diss. Göteborg : Univ., Lund, 1986, s. 13–49. Detta sker samtidigt som forskning och vetenskap professionaliseras och institutionaliseras, genomgår en kvantitativ expansion och blir en central del av det västerländska samhället.

konstatera att vetenskap om arbete traditionellt har sökt lösningar på problem som inneburit kostnader.

Arbetslivsforskningen kan sägas ha sitt ursprung i läkarvetenskapen. Något anekdotiskt och kuriöst, men ofta refererat, är en arbetsmiljöstudie av den italienska läkaren och filosofen Bernadino Ramazzini (1663–1714) som i boken *De Morbis Artificum (Om arbetets sjukdomar* på svenska) (1700) beskrev olika arbetsrelaterade sjukdomar. Ramazzinis forskning kretsar kring frågan om hur den mänskliga kroppen påverkas av arbete i olika former:

[I have seen] workers in whom certain morbid affections gradually arise from some particular posture of the limbs or unnatural movements of the body called for while they work. Such are the workers who all day stand or sit, stoop or are bent double, who run or ride or exercise their bodies in all sorts of [excess] ways.⁵

I sina studier påvisade Ramazzini tydliga samband mellan olika sjukdomstillstånd och exponering av olika kemikalier och bristande arbetsställningar. Som historikern Annette Thörnquist påpekar var Ramazzini en framsynt forskare och hans resonemang förebådade moderna vetenskapliga discipliner som ergonomi, dermatologi och epidemiologi.⁶

Även om vetenskapliga studier av arbete tidigt hade fokus på den fysiska arbetsmiljön och dess påverkan på den mänskliga kroppen kom perspektivet efter hand att förskjutas i riktning mot teknik och ekonomi, eller annorlunda uttryckt, det blev en fråga om arbetets mekanisering och organisation. Hur arbetet borde vara organiserat för att ge god avkastning på satsat kapital diskuteras i klassiska studier av exempelvis Charles Babbage (1791–1871) och Adam Smith (1723–1790) – och hur det organiserades och vilka sociala konsekvenser det fick av exempelvis Karl Marx (1818–1883) och Emile Durkheim (1858–1917). Med Frederick W. Taylor (1856–1915) och publiceringen av *The Principles of Scientific Management* (1911) började forskningen ta tydligt spjärn mot tankar kring hur man på bästa sätt skulle kunna bedriva en långsiktigt effektiv och rationell industriproduktion.⁷

Arbetsvetenskap var under 1900-talets inledning på många sätt en ingenjörsvetenskap och disciplinen etablerades också på de tekniska högskolorna. De vetenskapliga

5 Ramazzini citerad från Pope, Malcolm H., "Bernardino Ramazzini: The Father of Occupational Medicine", *Spine*, 29, 2004, s. 2337.

6 Thörnquist, Annette, "Arbeterskydd och samhällsförändring i Sverige 1850–2005", i Sundin, Jan (red.), *Svenska folkets hälsa i historiskt perspektiv*, Statens folkhälsoinstitut, Stockholm, 2005. För vidare läsning Pope 2004, s. 2335–2338.

7 Björkman & Sandberg 2019, s. 47; Grenholm 1988, s. 271–278.

studierna, arbetsvetenskap, inriktades på hur arbetet kunde bedrivas på det mest rationella sättet. Utgångspunkten var tekniken och att människan skulle anpassa sig till maskinen och arbetet. Sett i detta perspektiv var den arbetande människan på många sätt ett problem som störde maskineriets planeringsbarhet och rationalitet.⁸ I spåren av arbetets mekanisering och en strävan efter en rationell produktion ökade dock sjuktal och antalet olycks- och dödsfall. Detta medförde att såväl olycksfallsprevention som olycksfallsdisposition blev centrala inslag i forskning och policyarbete. Jämte det ingenjörsvetenskapliga rationaliseringssträvandet blev de medicinska problemformuleringarna därför alltmer närvarande.⁹

Under efterkrigstiden breddades efter hand perspektiven, delvis som en kritisk reaktion mot Scientific Management och dess strävan efter rationell produktion.¹⁰ Det som tidigare definierats som problem vad gäller arbetskraftens kvaliteter, exempelvis lathet och bristande moral, började ses som trötthet och utmattning.¹¹ Som svar på de nya frågorna etableras arbetspsykologiska skolbildningar som Human Relationsskolan¹² och den sociotekniska skolan¹³, men fortfarande oftast inom ramen för den ingenjörsvetenskapliga utgångspunkten. Studieobjektet handlade, något förenklat, om människa-maskin-interaktion, om att skapa en rationell produktion. Då krävdes en syn på den arbetande människan som var vidare än ”muskelmaskinen”.¹⁴ Forskningen, som kan samlas under begreppet arbetspsykologi, handlade om hur olika psykosociala betingelser påverkade människans förutsättningar att bedriva arbete på ett såväl hållbart som effektivt sätt.¹⁵

Under 1960- och 1970-talen blev dock mer kritiska perspektiv ett märkbart inslag i arbetslivsforskningen. I en kronologisk översikt av svensk arbetslivsforskning beskriver sociologerna Torsten Björkman och Åke Sandberg perioden som präglad av om-

8 Ottosson, Mikael & Rosengren Calle, ”I nationens intresse – arbetstidsdebatten i Sverige 1918–1921”, *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, vol 15:3, 2009, s. 57–60.

9 Thörnqvist 2005, s. 256–273.

10 Björkman & Sandberg 2019, s. 48.

11 *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i arbetsvetenskap vid svenska universitet och högskolor*, Högskoleverket, Stockholm, 2006, s. 33–49. Se även Ottosson & Rosengren 2009, s. 57–60.

12 Human Relationskolans ursprung kan hänföras till i de arbetspsykologiska studier som genomfördes 1927–1932 vid Western Electric's anläggning i Hawthorne, den så kallade Hawthornstudien.

13 Den sociotekniska skolan utvecklades vid Tavistock Institute of Human Relations i London i början av 1950-talet. Skolbildningen blev därefter inflytelserik i den partsammansatta samverkan som bedrevs på den svenska arbetsmarknaden.

14 Grenholm 1988, s. 310 och 348ff.

15 Steget var inte särskilt långt. Scientific Management utgick från ett antal arbetspsykologiska statuter om den arbetande människans drivkrafter.

prövning och motsättning. Samhällsvetenskapliga och humanistiska arbetslivsforskare började studera frågor kring exempelvis arbetslivets makt-förhållanden, klass- och genusperspektiv på arbete, arbetsmiljö och den arbetande människans livsvillkor. Denna, ofta sociologiskt präglade forskningstradition utgick från andra teoretiska och metodologiska traditioner än den traditionella ingenjörsvetenskapliga. Syftet var inte längre att utveckla rationell produktion, utan snarare stod den kritiska betraktelsen i fokus. Många gånger hade forskningen emancipatoriska ambitioner, att synliggöra de osedda, att ge verktyg för social förändring, att skapa alternativa utgångspunkter och perspektiv på produktion.¹⁶

Den arbetslivsforskning som utvecklades från 1960- och 1970-talen och framåt medförde att den medicinska, organisationspsykologiska och ingenjörsvetenskapliga forskningens dominans minskade. Arbetslivsforskningen blev ett mång- och tvärvetenskapligt ämne med skilda problemformuleringar, metoder och undersökningsobjekt.¹⁷

Som en konsekvens blev det också ett forskningsfält med oklara gränser. Ett återkommande tema i litteraturen är att arbetslivs- och arbetsvetenskaplig forskning undandrar sig exakta definitioner och inte har några tydliga avgränsningar mot närbesläktade ämnen.¹⁸ Detta förhållande gäller även något så grundläggande som objektet för forskningen, arbetet och arbetslivet.¹⁹ När arbetsvetaren Carin Håkansta 2014 intervjuade 21 forskare verksamma på fältet fann hon inte någon samstämmighet kring en definition av arbetslivsforskning. Själv valde hon att följa Fortes definition av arbetslivsforskning: "research about work environment, work organisation and labour market and labour law".²⁰ Inte heller rädde det någon enighet kring huruvida arbetslivsforskning och arbetsvetenskap var identiska med varandra eller ej.²¹ Enligt

16 Björkman & Sandberg 2019, s. 50ff.

17 Karlsson, Sten O., *Vem älskar arbetslivsforskare?: arbetsnotat om arbetslivsforskningen och den svenska modellen 1945-88*, Univ., Linköping, 1989, s. 5.

18 Se vidare Håkansta, Carin, *Swedish working life research: formation and conceptual development of a research field in transition*, Luleå University of Technology, Diss. Luleå : Luleå tekniska universitet, 2014, Luleå, 2014a, s 7-8 och Håkansta, Carin, "Former Glory and Challenges Ahead: The Definition of Working Life Research in Sweden", *Nordic Journal of Working Life Studies*, vol 4 no 2, 2014b, s 4-5 och där anförd litteratur.

19 Karlsson 1986.

20 Håkansta 2014a, s 7.

21 Håkansta 2014b, s. 12.

Björkman beror möjligen denna splittrade bild på arbetsvetenskapens, den arbetsvetenskapliga forskningens och arbetslivsforskningens skilda traditioner.²²

Vid 1970-talets mitt påbörjades en institutionalisering av arbetslivsforskningen, bland annat genom etablerandet av det fristående statliga forskningsinstitutet Arbetslivscentrum. Den statligt finansierade forskningen konsoliderades ytterligare 1995 när Arbetslivsinstitutet (ALI) bildades genom en sammanslagning Arbetsmiljöinstitutet, Institutet för arbetslivsforskning och Arbetsmiljöfonden. ALI fungerade under de följande tio åren som ett nationellt kunskapscentrum för arbetslivsfrågor.

Den regering som tillträdde efter valet 2006 beslutade att avveckla ALI. Detta beslut fick konsekvenser för svensk arbetslivsforskning. Dels innebar det att en avsevärd forskningsfinansiering försvann från forskningsfältet, dels innebar det att den samtalsarena som ALI varit, kanske i första hand för samhällsvetenskaplig forskning och arbetsmiljöforskning, spreds ut: ett stort antal forskare som tidigare verkat i sammanhållna miljöer hamnade efter nedläggningen på olika universitet och forskningsinstitut.²³ Det blev också trängre på de stora forskningsfinansiärerna. Många forskare lämnade arbetslivsforskningen. Finansieringsfrågan är en sak, men en vidare och något mer svårsmärkbar konsekvens är att ALI:s betydelse som mötesplats, biblioteksägare och tidskriftsutgivare försvann.

Den forskningsfinansiär som ur ett statligt perspektiv idag har huvudansvar för svensk arbetslivsforskning är Forte (tidigare FAS). Forte har dock inte ett renodlat uppdrag, utan finansierar även forskning om exempelvis välfärdsfrågor. Sett till hur denna myndighet kategoriserar forskningen om arbete framkommer följande bild.

Som ett första område (1) definieras forskningsfältet som Arbete och hälsa (arbetsmiljöforskning) vilket innefattar forskning utifrån såväl individ- som organisationsperspektiv om psykiska, fysiska, kemiska och biologiska risker i arbetsmiljön. Frågan om hur gynnsamma arbetsmiljöer kan utvecklas poängteras. Arbetsmiljö ses här i ett brett perspektiv där även frågor som utanförskap och deltagande i arbetslivet innefattas.²⁴

22 Utvärdering av grund- och forskarutbildning, s. 28.

23 Sturesson, Lennart & Tengblad, Per, *Vart tog dom vägen?: uppföljning av forskare och forskning vid nedläggningen av Arbetslivsinstitutet*, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Stockholm, 2007; Sturesson, Lennart, *ALI-forskarna två år efter nedläggningsbeslutet: Ett uppdrag för FAS slutfört mars 2009*, Stockholm 2009.

24 I en analys av svensk arbetsmiljöforskning, som i form av en SOU presenterades 2017, skriver utredarna fram den forskning som utgår från kvantitativa data som mest relevant för dagens arbetsmiljöproblem. I samband med resonemang kring den föreslagna myndighetens placering lyfts Institutet för social forskning, Stressforskningsinstitutet, Psykologiska institutionen, Företagsekonomiska institutionen och Nationalekonomiska institutionen fram. Dessa miljöer är

Som ett andra område (2) definieras fältet som forskning kring arbetsorganisationer. Detta preciseras som samspelet mellan individ och organisation, och hur detta påverkas av teknik- och samhällsutveckling, exempelvis digitalisering och ökade krav på flexibilitet. Området innefattar även frågor om inflytande och kontroll, könsrelationer och diskriminering.

Som ett tredje område (3) definieras fältet som forskning om arbetsmarknaden. Det är i likhet med de båda andra ett brett område och innefattar exempelvis frågor om arbetsmarknadens funktionssätt och reglering, effekter av globalisering, migration och effektivisering, men även frågor kring arbetsrätt, lönebildning, kompetenskrav med mera.²⁵

Var återfinns då arbetslivsforskarna? I en enkätstudie som arbetsmedicinaren Maria Albin et al. redovisade 2009 framkommer att det vid tiden fanns cirka 1500 aktiva forskare som studerade arbete och arbetsliv i Sverige. Av dessa var 40 procent arbetsorganisationsforskare. Något färre, 35 procent, bedrev forskning inom området arbetsmiljö och hälsa, medan ytterligare något färre, 20 procent, såg sig som arbetsmiljöforskare. Härutöver hamnade 9 procent i gruppen "övrigt".²⁶ Sett utifrån forskarnas ämnesmässiga bakgrund konstaterades att nära hälften var samhälls- och beteendevetare, 17 procent var ekonomer, 14 procent var medicinare och 10 procent var tekniker/ingenjörer. Härtill identifierades mindre grupper av humanister, jurister och naturvetare.²⁷ Bilden är splittrad, men ger vid hand att mycket forskning bedrevs av samhällsvetare även inom områden som traditionellt setts som medicinsk och teknisk.

Håkansta, som i en senare studie studerat forskarnas institutionella hemvist utifrån ansökningar ställda till FAS, ger en likartad bild. Hon konstaterar en minskad andel ansökningar som behandlar traditionell tillverkningsindustri och ett ökat intresse för forskning om välfärd, hälso- och sjukvård och omsorg. Samtidigt konstaterar hon att

kopplade till "stark forskning med medicinsk inriktning (Karolinska institutet) och teknisk inriktning (Kungl. Tekniska högskolan). Se *Sverige. Utredningen om ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö*, Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö: betänkande, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017, s. 103–112.

25 Svensk arbetslivsforskning - en resurs för välfärd, hälsa och tillväxt: att säkra forskning av hög relevans och kvalitet : rapport från en arbetsgrupp utsedd av FAS styrelse med uppdrag att ge en lägesbild av svensk arbetslivsforskning, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Stockholm, 2009, s.18. Fortes indelning som den ser ut 2022 är snarlik, <https://forte.se/om-forte/vart-uppdrag/forskningsomraden/> [hämtad 2023-02-10].

26 Svensk arbetslivsforskning 2009, s. 26 och 51f. Det ger 105 % varför vi får förmoda att ett antal individer hade en multipel identitet som forskare eller att de bedrev forskning inom flera fält.

27 Svensk arbetslivsforskning 2009, s.53.

andelen ansökningar från forskare tillhöriga hälsorelaterade institutioner inte ökat. Bilden som Håkansta ger är att forskningsfältet har stor bredd. Hon finner också att den vanligaste arbetslivsforskaren 2014 var en arbetsmiljöinriktad samhällsvetare (40 %).²⁸

Så – var hittar vi dagens arbetslivsforskare? Och var hittar vi dem idag – på Lunds universitet? Håkanstas studie ger den senaste bilden och historiskt hittar vi dem inom medicinsk arbetsmiljöforskning, ekonomiorienterad organisationsforskning, teknologiskt inriktad man-machine-forskning och under det sena 1900-talet i kritisk samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning.

28 Håkansta, Carin, "Svensk arbetslivsforskning: Innehållsanalys och framtidsspaning", *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, vol 20:4, 2014c, s. 73–83.

3. Metod

För att undersöka arbetslivsforskning vid Lunds universitet använde vi oss av en ”mixed methods” studiedesign; en kombination av kvalitativ och kvantitativ metod. Studiedesignen har möjliggjort att kombinera en mer övergripande deskriptiv bild av arbetslivsforskningen genom en kvantitativ kartläggning med en djupare, mer nyanserad bild av forskares erfarenheter och tankar genom intervjuerna. Genom att blanda metoder och material har också båda angreppssätten informerat varandra från urvals- till analysprocess, där till exempel den kvantitativa metoden användes för att följa upp teman som kom fram i intervjuerna.²⁹

Studien genomfördes i tre steg (se Tabell 1). I ett första steg genomförde vi en skrivbordsgranskning av samtliga institutioners hemsidor och andra relevanta hemsidor på fakultetsnivå. Organisatorisk är Lunds universitet indelat i åtta fakulteter: Ekonomihögskolan, Fakulteten för humaniora och teologi, Juridiska fakulteten, Konstnärliga fakulteten, Lunds tekniska högskola, Medicinska fakulteten, Naturvetenskapliga fakulteten samt Samhällsvetenskapliga fakulteten. Av dessa fakulteter består den juridiska fakulteten av en enda institution, Juridiska institutionen, medan de övriga består av ett antal institutioner, avdelningar och centrumbildningar.

Tabell 1. Undersökningens metod

Syfte	Metod	Datakälla
Att kartlägga forskning, samarbeten samt identifiera nyckelpersoner.	Skrivbordsgranskning.	Fakulteternas och institutionernas webbsidor.
Att undersöka beskrivningar av att bedriva arbetslivsforskning.	Kvalitativa intervjuer.	Nyckelpersoner – etablerade forskare inom fältet.
Att estimerar antal arbetslivsforskare. Att identifiera var arbetslivsforskning huvudsakligen äger rum.	Kvantitativ deskriptiv analys.	Lunds universitets forskningsportal.

29 Doyle, L., Brady, A. & Byrne, G., “An Overview of Mixed Methods Research – Revisited”, I *SAGE Mixed Methods Research*, 2019.

Granskningen resulterade i en sammanställning av forskningssamarbeten, forskningsämnen samt nyckelpersoner. I ett andra steg genomförde vi 20 kvalitativa intervjuer med forskare som vi identifierat som centrala för arbetslivsforskningen utifrån vår initiala granskning av hemsidor. I ett tredje steg samlade vi in information från Lunds universitets forskningsportal LUCRIS till en kvantitativ deskriptiv analys. I nedanstående avsnitt beskrivs dessa tre steg.

3.1 Skrivbordsgranskning

För att få en initial överblick av arbetslivsforskningen vid Lunds universitet och även identifiera nyckelpersoner inför de kvalitativa intervjuerna genomfördes en skrivbordsgranskning. I första hand granskades institutionernas hemsidor, i andra hand hemsidor för vissa centrumbildningar och dylikt, slutligen även enskilda forskares hemsidor. För att ge en så heltäckande bild som möjligt inkluderades samtliga Lunds universitets åtta fakulteter av skrivbordsgranskningen.

Vi letade systematiskt igenom hemsidor efter forskare och arbetslivsforskning. Skrivbordsgranskningen identifierade relevanta forskningsteman och forskningssamarbeten samt nyckelpersoner inom de fakulteter där vi kunde belägga någon arbetslivsforskning.

3.2 Kvalitativa intervjuer

Syftet med de kvalitativa intervjuerna var att låta forskare själva beskriva arbetslivsforskning och de förutsättningar för densamma som de erfar. Kvalitativa intervjuer är en användbar metod för att utforska människor upplevelser och erfarenheter.³⁰ Med intervjuerna ville vi komplettera den deskriptiva analysen av var arbetslivsforskning bedrivs och av vem. Vi valde semistrukturerade intervjuer eftersom de är särskilt lämpliga för att ge intervjupersonerna stor frihet att utforma sina svar och varje intervjuare flexibilitet att anpassa intervjufrågorna.³¹ För att balansera samstämmighet mellan tre intervjuare å ena sidan och frihet hos intervjupersonerna att styra samtalet å andra sidan valde vi att utforma en intervjuguide med förutbestämda

30 Brinkmann, Svend & Kvale, Steinar, *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*, 3., [updated] ed., Sage Publications, Los Angeles, 2015.

31 Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Tredje upplagan, Liber, Stockholm, 2018.

fyra teman (relation till arbetslivsforskning, organisation, finansiering samverkan) och förslag på intervjufrågor (se Appendix 2).

Totalt genomfördes 20 semi-strukturerade intervjuer med forskare från sex olika fakulteter mellan september och december 2020 av Mona Hemmaty, Malin Nilsson och Magnus Olofsson. Fyra intervjuer genomfördes på plats, sexton genomfördes digitalt med hjälp av verktyget Zoom. Intervjuernas längd varierade mellan 27 och 64 minuter.

Tabell 2. Översikt av intervjupersoner

IP	Datum	Institution
IP1	2020-09-14	Socialhögskolan
IP2	2020-09-16	Sociologiska institutionen
IP3	2020-09-21	Historiska institutionen
IP4	2020-10-06	Avdelningen för arbets- och miljömedicin
IP5	2020-10-07	Institutionen för service management och tjänstvetenskap
IP6	2020-10-07	Juridicum
IP7	2020-10-07	Institutionen för kulturvetenskaper ³²
IP8	2020-10-13	Avdelningen för arbets- och miljömedicin
IP9	2020-10-20	Historiska institutionen
IP10	2020-10-20	Historiska institutionen
IP13	2020-09-28	Ergonomi och aerosolteknik
IP12	2020-09-28	Ergonomi och aerosolteknik
IP11	2020-09-22	Ekonomisk-historiska institutionen
IP 14	2020-11-15	Arbetsmiljöhögskolan
IP15	2020-11-03	Genusvetenskapliga institutionen
IP16	2020-11-10	Juridicum
IP17	2020-12-16	Avdelningen för arbets- och miljömedicin
IP18	2020-12-11	Institutionen för rättssociologi
IP19	2020-09-15	Ekonomisk-historiska institutionen
IP20	2020-12-15	Psykologiska institutionen

32 Denna IP hade avslutat sin anställning vid Lunds universitet ett tag innan intervjun.

3.2.1 Urval och tillvägagångssätt

Urvalsprocessen för intervjuerna kan beskrivas som ett målstyrt urval.³³ Vi använde, som beskrivs ovan, skrivbordsgranskningen för att identifiera var det fanns arbetslivsforskning och vem som bedrev den. Här var ett första urvalskriterium att forskarna skulle bedriva forskning vi bedömde som tydligt arbetslivsprofilerad. Ett andra kriterium var att forskarna skulle vara etablerade, till exempel ha erfarenhet från forskningsfältet i form av publikationer och forskningssamarbeten. För att få spridning i resultaten valde vi först ut 5 till 10 nyckelpersoner på varje fakultet med undantag för Naturvetenskapliga fakulteten och Konstnärliga fakulteten där vi inte identifierat någon arbetslivsforskning. Vi sökte även uppnå en jämn fördelning mellan institutioner inom respektive fakultet för att möjliggöra variation i urvalet. I vissa fall fanns flera personer som uppfyllde våra kriterier, men som hade snarlik profil, till exempel befann sig på samma institution, samma generation, samma forskningsområde. I de fallen valde vi att prioritera bredd, det vill säga forskare med lite annorlunda profil.

Urvalsprocessen resulterade i en lista på 26 nyckelpersoner som kontaktades per e-post med förfrågan om intervju (se Appendix 1). Mejlet presenterade studiens syfte och metod för att ge intervjupersonerna nödvändig information om sitt beslut att delta eller ej. Av de tillfrågade tackade 20 ja till att intervjuas. Intervjuerna spelades in och transkriberades, med ett undantag där i stället fältanteckningar fördes. I Tabell 2 listas samtliga 20 intervjupersoner med deras institutionella tillhörighet samt information om intervjudatum.

3.2.2 Bearbetning av kvalitativ data

För att bearbeta det kvalitativa materialet läste vi igenom alla transkriberingar och markerade anmärkningsvärda eller intressanta uttalanden, områden, mönster och ämnen. I ett första skede sökte vi efter ord och meningar som kunde beskriva forskarnas erfarenheter och syn på arbetslivsforskning. Utifrån denna sökning och studien frågeställningar kodade vi därefter materialet enligt följande övergripande teman:

- a) Ämnet arbetslivsforskning och ämnesidentitet
- b) Organisation och tvärvetenskaplighet
- c) Finansiering
- d) Framåt/framtida behov

³³ Bryman 2018.

e) Förändring över tid

I ett andra skede sammanställde vi kodningen, som vi sedan byggde vår kvalitativa analys på. Tema a) och e) analyseras i del 4.2.1, tema b) i del 4.2.2 och tema c) i del 4.2.3.

3.3 Kvantitativ deskriptiv analys

Materialet som ligger till grund för den deskriptiva analysen kommer från Lunds universitets databas LUCRIS och sökningen har gjorts genom dess publika visningsgränssnitt Forskningsportalen på <https://portal.research.lu.se/>. Databasen innehåller information om samtliga forskare anställda eller anknutna till Lunds universitet. Sedan portalen lanserades 2016 bör det för varje person finnas ämnesklassificering enligt Universitetskanslersämbetet och en forskningsbeskrivning kring vilken typ av forskning personen bedriver. Det ska också finnas bibliografisk information om all vetenskaplig och populärvetenskaplig output från och med 2002 samt externt finansierade projekt. LUCRIS sökalgoritm plockar upp sökord i informationstexter på de personliga hemsidorna, på nyckelorden och i titlar på publikationer.³⁴

3.3.1 Urval

Urvalet i den deskriptiva analysen bestod i att utifrån intervjuerna samt tidigare forskning hitta en rad sökord som kunde användas för att identifiera arbetslivsforskare i LUCRIS. Nyckelorden skulle kasta ett tillräckligt vitt nät som samtidigt inte fick med för mycket studier som inte var i närheten av arbetslivsforskning.

Ett antal andra sökord provades, men togs till slut inte med. Vi testade "labor" men eftersom det blev många studier om födselar som inte var arbetslivsinriktade tog vi bort det ordet. I sökordet "arbete" hamnade också samtliga som arbetar inom socialt arbete. "Industrial relations" var bra men plockade mest upp dubletter från de andra, så också "work science". Till slut valdes sex ord ut: arbetsliv, arbetslivsforskning, arbetsmiljö, labour, occupation och work life. Sökordet "work life" är trots bredd en relativt bra ingång som fångar upp en stor andel forskare som i någon form använder kombinationen av work+life för att beskriva sin forskning. Dock fick vi med ett antal

³⁴ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-forskning/lucris/hjalp-och-kontakt#miniminiva> [hämtad 2022-04-22].

biologer som forskar om "life history" för biologiska mekanismer. De togs bort efter samtal med några av de berörda forskarna.

Den första delen av analysen där samtliga forskare, förutom biologerna, är med gav 526 personer. Initialt rensades dubletter och vad vi först kunde se blivit falskt positiva, exempelvis viss administrativ personal. Kvar blev 393 personer. En stickprovsundersökning visade att det dock fortfarande fanns många falskt positiva i materialet. Därför gjordes en manuell granskning av samtliga personers personliga hemsidor, nyckelord och publikationslistor utifrån kriterierna: håller personen på med forskning som relaterar till människors arbetsliv i direkt bemärkelse?

Som diskuterats ovan hade vi en bred tolkning av vad arbetslivsforskning innebär. Det kunde vara allt från arbetslivets juridiska ramverk, arbetsmarknadens funktioner, till kontakteksem från en viss typ av handskar använda i hemtjänsten. Jordbruksarbete på den egna bondgården eller andras räknades in, liksom betalt omsorgsarbete och betalt sexarbete. Forskning om obetalt arbete och omsorgsarbete räknades dock inte som arbetslivsforskning annat än om det handlar om hur det påverkar förvärvsarbetet. Vi avgränsar alltså i denna kvantitativa del arbetslivet till betalt arbete, arbete utfört för en marknad eller arbete som säljs på en marknad.

Utfallet av arbetet beskrivs i Tabell 3. Totalt kunde vi alltså identifiera 164 arbetslivsforskare.

Tabell 3. Utfall sökning Lunds universitets forskningsportal

Sökord LUCRIS	Antal forskare efter manuell granskning
Arbetsliv	7
Arbetslivsforskning	0
Work life	31
Occupation	59
Labour	52
Arbetsmiljö	15
Totalt	164

Källa: LUCRIS-sökning 2021-02-19.

3.3.2 Bearbetning av kvalitativ data

Den deskriptiva analysen gjordes i Excel. De specifika frågeställningarna om var arbetslivsforskning bedrivs, och hur många, besvarar den första av våra frågeställningar.

3.4 Metoddiskussion

Det empiriska materialet har en rad begränsningar. Skrivbordsgranskningen bygger på våra bedömningar som riskerar att vara vaga eller felaktiga. Dels handlar det om huruvida de bedömningar som vi har gjort av "arbetslivsforskning" är korrekta eller ej, dels om vi internt har varit konsekventa i vad vi definierat som arbetslivsforskning.

Det kvantitativa materialets styrka och svaghet är egenrapporteringen. Det finns krav på, och incitament för, forskare att rapportera sina publikationer, men allt kommer inte med.

En annan begränsning handlar om validiteten, mäter verkligen sökorden arbetslivsforskning? Eftersom arbetslivsforskning i sig är ett svårdefinierat begrepp gör vi bedömningen att våra sökord på ett relativt arbetsekonomiskt sätt kan ringa in merparten arbetslivsforskning vid Lunds universitet. I den sista delen av den kvantitativa analysen har vi gått in och gjort en manuell bedömning av varje enskild av de 393 identifierade individerna. Det skapar naturligtvis rum för subjektiva bedömningar. Men också för att få en mer holistisk bild av personen som forskare utifrån nätverk, projekt och rapporterade aktiviteter.

Ett viktigt påpekande rör skillnaden mellan vår bedömning av forskningsobjekt och forskarens genom begreppsanvändning konstruerade identitet. Det är vi som definierar de här personerna som arbetslivsforskare. Det betyder inte att dessa har en identitet som arbetslivsforskare. I urvalet är vi trygga i att det bland de 164 forskarna finns inga eller få falskt positiva, däremot är det större risk för falskt negativa, dvs. att våra sökord missat ett antal arbetslivsforskare. Sett till universitetet i sin helhet kan de 164 identifierade forskarna ses som ett minimum.

3.5 Forskningsetiska överväganden

Ett flertal forskningsetiska överväganden har beaktats under arbetet med rapporten. Inför insamling av det kvalitativa empiriska materialet har vi utgått ifrån Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer som syftar till att skydda individer nämligen informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.³⁵

35 God forskningssed, Reviderad utgåva, Vetenskapsrådet, Stockholm, 2017, <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>.

Enligt informationskravet måste intervjupersoner vara medvetna om syftet med forskningen, hur den genomförs, hur data används och eventuella risker med att delta. För att tydliggöra detta för intervjupersonerna informerades vi dem om studiens syfte, vad det innebar att delta och klargjorde att deltagande var frivilligt samt hur vi avsåg följa forskningsetiska riktlinjer (se Appendix 1). Samtyckeskravet innebär att personer har rätt att överväga om de vill delta utifrån information om studien samt möjlighet att dra sig ur under forskningsarbetets gång. Alla intervjupersoner som tackade ja till deltagande fick också ge ett muntligt samtycke som spelades in innan intervjun sattes i gång.

För att säkerställa konfidentialitetskravet och skydda tillgång till personuppgifter (namn och e-postadresser) från obehöriga har vi använt anonymiseringstekniker. Information i intervjumaterialet som skulle kunna härledas till enskilda forskare har anonymiserats. Intervjuer och information har vidare lagrats och dokumenterats på lösenordskyddad server för att skydda intervjupersonernas identitet. Slutligen uppfyller studien nyttjandekravet genom att den insamlade datan enbart används för detta forskningsändamål.

4. Resultat

4.1 Arbetslivsforskningens omfattning och hemvist

I den här delen kommer vi att svara på den första av våra övergripande frågor, den om hur arbetslivsforskningen vid Lunds universitet ser ut idag. Vi har brutit ned frågan i två mindre. Dels försöker vi svara på hur många arbetslivsforskare det finns vid Lunds universitet, för att ge en bild av omfånget på forskningsfältet. Dels försöker vi svara på frågan om var arbetslivsforskningen bedrivs rent organisatoriskt, för att lokalisera vilka forskningsmiljöer vid Lunds universitet där arbetslivsforskning bedrivs.

4.1.1 Hur många arbetslivsforskare finns det vid Lunds universitet?

Vi hittar inalles 164 forskare som aktivt håller på med arbetslivsforskning vid Lunds universitet. För att sätta detta i perspektiv kan den siffran ställas mot att det totalt finns 5560 professorer, övriga lärare, forskare och doktorander som är anställda vid Lunds universitet.³⁶ Det innebär att ca tre procent av forskarna vid Lunds universitet bedriver forskning som kan beskrivas som arbetslivsforskning.

4.1.2 Var bedrivs arbetslivsforskning vid Lunds universitet?

Tabell 4 visar antalet aktiva arbetslivsforskare efter fakultet utifrån vår genomgång av LUCRIS. Numerärt är klart flest verksamma vid Medicinska fakulteten. Näst flest finns vid Ekonomihögskolan, följt av Samhällsvetenskapliga fakulteten. Nästan 90 procent av arbetslivsforskarna återfinns vid dessa tre fakulteter. Arbetslivsforskning i relativt sett betydligt mindre omfattning bedrivs vid Fakulteten för humaniora och teologi, Juridiska fakulteten samt vid Lunds tekniska högskola. Vi kan inte belägga några aktiva arbetslivsforskare vid Konstnärliga fakulteten och Naturvetenskapliga fakulteten.

³⁶ <https://www.lu.se/om-universitetet/universitetet-i-korthet/personal-och-ekonomi> [hämtad 2022-04-22].

Tabell 4. Antal arbetslivsforskare utifrån fakultet

Fakultet	Antal arbetslivsforskare	Arbetslivsforskare i procent utifrån alla identifierade	Kumulativ procent	Arbetslivsforskarnas andel av personalen på fakulteten***
Medicinska fakulteten	67	40,9	40,9	4%
Ekonomihögskolan	42	25,6	66,5	13%
Samhällsvetenskapliga fakulteten	34	20,7	87,2	5%
Lunds tekniska högskola	8	4,9	92,1	1%
Humanistiska och teologiska fakulteterna	6	3,7	95,8	1%
Juridiska fakulteten	5	3	98,8	3%
Övriga*	2	1,2	100	
Totalt	164	100,0		

Källa: LUCRIS-sökning 2021-02-19.

*AgriFood, LUCSUS

** Antalet arbetslivsforskare delat på heltidsekvivalenter (HTE) exklusive timavlönade 2021.

Om vi istället tittar på den relativa andelen arbetslivsforskare, här mätt i antalet identifierade arbetslivsforskare relaterat till antalet helårsekvivalenter på fakulteten så ser vi att Ekonomihögskolan har klart högst andel arbetslivsforskare (se Tabell 4). Därefter kommer Samfak, Medicinska och Juridiska, men med klart lägre andel. Som andel utgör arbetslivsforskare på LTH och Humanistiska och teologiska fakulteterna mindre än en procent av personalstyrkan.

I Tabell 5 har vi sammanställt forskarnas tillhörighet efter institutioner. Tre institutioner sticker ut och står var för sig för över 10% av det totala antalet forskare, nämligen Institutionen för laboratoriemedicin, Institutionen för hälsovetenskaper och Ekonomisk-historiska institutionen. Därefter kommer en lång rad med institutioner med ett betydligt mindre antal forskare.

Vi har också kunnat identifiera ett antal avdelningar och centrumbildningar där i ett relativt sett stort antal arbetslivsforskare är aktiva (se Tabell 6). Här sticker Avdelningen för arbets- och miljömedicin vid Institutionen för laboratoriemedicin ut med inte mindre än 23 forskare. Sedan hittar vi Centrum för ekonomisk demografi som ligger under Ekonomisk-historiska institutionen men som samlar forskare även från andra institutioner som Nationalekonomiska institutionen, och från andra fakulteter som Socialhögskolan och Sociologiska institutionen. Efter det kommer fem mindre miljöer med fem eller sju forskare var. Av våra 164 forskare är 71, eller drygt 40 procent, aktiva i någon av dessa sju forskningsmiljöer, som alltså framstår som centrala för den arbetslivsforskning som bedrivs vid Lunds universitet.

Tabell 5. Antal och andel arbetslivsforskare utifrån institutionstillhörighet

Institution	Antal forskare	Arbetslivsforskare i procent utifrån alla identifierade	Kumulativ andel i procent
Institutionen för laboratoriemedicin	28	17,1	17,1
Institutionen för hälsovetenskaper	28	17,1	34,2
Ekonomisk-historiska institutionen	22	13,4	47,6
Sociologiska institutionen	11	6,7	54,3
Institutionen för kliniska vetenskaper	9	5,5	59,8
Nationalekonomiska institutionen	8	4,9	64,7
Institutionen för designvetenskaper	7	4,3	69,0
Institutionen för handelsrätt	7	4,3	73,3
Socialhögskolan	7	4,3	77,6
Företagsekonomiska institutionen	5	3,0	80,6
Genusvetenskapliga institutionen	5	3,0	83,6
Institutionen för psykologi	5	3,0	86,6
Juridiska institutionen	5	3,0	89,6
Institutionen för service management och tjänstvetenskap	4	2,4	90,0
Historiska institutionen	3	1,8	93,8
Institutionen för laboratoriemedicin	2	1,2	95,0
Övriga*	2	1,2	96,2
Institutionen för kulturvetenskaper	1	0,6	96,8
Institutionen för arkitektur och byggd miljö	1	0,6	97,4
Institutionen för kommunikation och medier	1	0,6	98,0
Institutionen för utbildningsvetenskap	1	0,6	98,6
Rättssociologiska institutionen	1	0,6	99,2
Statsvetenskapliga institutionen	1	0,6	99,8
Total	164	99,8	

Källa: LUCRIS-sökning 2021-02-19.

* Se Tabell 4.

Utifrån intervjuerna misstänker vi dock att det är fler som på något sätt är involverade i samarbeten vid Lunds universitet, men utan att det syns i forskningsportalen. En forskare kan till exempel ha varit med i ett projekt vid Metalund utan att det framgår av LUCRIS då hen inte haft en formell anknytning och inte själv rapporterat detta. På

samma sätt har det tvärvetenskapliga projektet Samtech, ett vetenskapligt nätverk ”med fokus på digitalisering, artificiell intelligens, robotics, sakernas internet och andra smarta lösningar”,³⁷ enligt sin hemsida haft flera forskningsprojekt och listar en rad med forskningsoutput, men projektet har endast en anställd, en koordinator, och är nästa helt osynlig i LUCRIS.

Tabell 6. Större avdelningar och centrumbildningar (med fem eller fler arbetslivsforskare)

Avdelning eller centrumbildning	Antal forskare
Avdelningen för arbets- och miljömedicin	23
Centrum för ekonomisk demografi	15
Avdelningen för ergonomi och aerosolteknologi	7
Institutionen för handelsrätt	7
Psykisk hälsa, aktivitet och delaktighet	7
Yrkes och miljödermatologi	7
Arbetsterapi och aktivitetsvetenskap	5

Källa: Lucris sökning 2021-02-19.

Sammanfattningsvis ser vi i vår kvantitativa analys av Lucris att arbetslivsforskningen vid Lunds universitet idag bedrivs på sex av Lunds universitets fakulteter: Ekonomihögskolan, Fakulteten för humaniora och teologi, Juridiska fakulteten, Lunds tekniska högskola, Medicinska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten. Vid Naturvetenskapliga och Konstnärliga fakulteterna hittar vi inte någon arbetslivsforskning. Forskningen vid de sex fakulteterna är i sin tur koncentrerad till arton institutioner, avdelningar, centrumbildningar eller andra icke-institutioner (se Tablå 1).

³⁷ <https://www.soc.lu.se/samtech> [hämtad 2021-06-01].

Tablå 1. Aktiva miljöer med arbetslivsforskning

- Ekonomihögskolan
 - Centrum för ekonomisk demografi
 - Ekonomisk-historiska institutionen
 - Företagsekonomiska institutionen
 - Institutionen för handelsrätt
 - Nationalekonomiska institutionen
- Fakulteten för humaniora och teologi
 - Historiska institutionen
 - Institutionen för kommunikation och medier
- Juridiska fakulteten
 - Juridiska institutionen
- Lunds tekniska högskola
 - Institutionen för designvetenskaper
 - *Avdelningen för ergonomi och aerosolteknologi*
- Medicinska fakulteten
 - Institutionen för hälsovetenskaper
 - *Psykisk hälsa, aktivitet och delaktighet*
 - Institutionen för kliniska vetenskaper
 - *Yrkes- och miljödermatologi*
 - Institutionen för laboratoriemedicin
- *Metalund*
- Samhällsvetenskapliga fakulteten
 - Genusvetenskapliga institutionen
 - Institutionen för psykologi
 - Institutionen för service management och tjänstvetenskap
 - Sociologiska institutionen
- *Socialhögskolan*

Källa: Tabell 5 och 6.

Organisationer i kursiv stil är inte institutioner.

4.2 Förutsättningarna för arbetslivsforskning

I denna del kommer vi att svara på den andra av våra övergripande frågeställningar, alltså hur våra intervjupersoner erfar och beskriver förutsättningarna för att bedriva arbetslivsforskning vid Lunds universitet idag. Kapitlet bygger på de kvalitativa intervjuerna.

4.2.1 Ämnet arbetslivsforskning

Det råder som vi har betonat tidigare inte någon enighet kring vad arbetslivsforskning egentligen är, en otydlighet som också påverkar förutsättningarna för forskningen. En viktig tematik i intervjuerna kretsar kring vilka begrepp som är i bruk hos olika arbetslivsforskare och vilka spänningar som råder mellan forskare och discipliner om vad arbetslivsforskning är och bör vara.

Ett par intervjupersoner betonar hur arbetslivsforskningens tvärvetenskaplighet gör att forskare inom olika discipliner pratar olika språk och bedriver forskning enligt fundamentalt olika traditioner. IP1 beskriver det så här: "När det gäller arbetslivsforskning, upplever jag att vi är på lite olika öar." En forskare verksam vid Juridicum menar att "vad det gäller det stora arbetslivsforskningsfältet, att det är framförallt fragmenterat och kanske svårt att hitta styrkan, att hitta samverkanspunkterna".

Ett annat tema som återkommer i intervjuerna är distinktionen mellan arbetsmiljö och arbetsliv som forskningsfält. Flera intervjupersoner gör en åtskillnad mellan de två. Medan forskning om arbetsliv förknippas med en teoretiskt inriktad forskning, associeras arbetsmiljöforskning i högre utsträckning med policy- och lösningsorienterade frågor. Andra intervjupersoner håller isär arbetsmiljö- och arbetslivsforskning med hänvisning till finansiärer eller genom att prata om mikro- respektive makroperspektiv. Med andra ord kretsar forskningsfältet arbetsliv kring strukturella frågor och är ofta teoretiskt eller kritiskt medan fältet arbetsmiljö tittar på individer och är empiriskt, och forskningen är ofta lösningsorienterad.

Flera intervjupersoner talar om uppdelningen mellan arbetsmiljö och arbetsliv som problematisk. De framhåller en dominans av det tillämpade, evidensbaserade och lösningsorienterade vetenskapliga arbetet på bekostnad av en mer filosofisk eller kritisk forskning. IP20 betraktar till exempel lösningsfokuserad och praktisknära forskning som "en oerhört instrumentalistisk, linjär agenda." Att sådan forskning är kortsiktigt inriktad på evidens och lösningar menar hen är:

[...] en konsekvens av den marknadfieringen eller entreprenör eller opportunismen på något sätt. Och om man hade, om man hade lite mer institutionell ram eller någon plats där man kunde stanna upp och tänka kunde man ställa andra frågor.

IP13 resonerar i liknande banor kring arbetslivsforskningens upptagenhet med att kortsiktigt hitta lösningar på samhällsliga problem:

Vi är väl medvetna om hur problemen uppstår, både hur individer blir skadade och utbrända och deprimerade och allt vad de blir, det vet vi väl, men tydligen lyckas vi inte få samhället eller faktiska organisationer att hantera det på ett bra sätt, för det bara

fortsätter och fortsätter och fortsätter. Skulle jag önska själv skulle jag också se mer kritisk, kreativ forskning som tittade på samhällsapparaten i stort kopplat till arbetsliv, alltså vad ska vi ha arbete till?

En annan återkommande beskrivning i intervjuerna är arbetslivsforskning som ett krympande forskningsfält vid Lunds universitet. Flera intervjupersoner upplever ett svagt intresse för arbetslivsforskning hos yngre forskare och en generell trend av att det finns färre och färre nya forskare som identifierar sig med kollektivet arbetslivsforskare. IP2 säger till exempel:

Ja [namn på det samhällsvetenskapliga ämnet] är ju [...] Det är ett väldigt brett ämne och då blir det väl kanske inte så mycket arbetslivsforskning, det är mer populärt att se på, bland de unga, på andra saker än arbetslivet, kanske låter lite tråkigt.

En annan intervjuperson menar att det kan handla om ett slags kvarliggande association mellan arbetslivsforskning och marxistisk forskning om arbete. Forskaren beskriver att hen:

[...] stöter på som människor som, som eh, jag tycker är arbetslivsforskare, men som aldrig har tänkt tanken själva att de håller på med arbetslivsforskning. Men detta är ju då därför att man definierar sig som arbetslivsforskare inom en viss ram och den och det är liksom 40-talisternas version av arbetslivsforskning litegrann (IP18).

Andra intervjupersoner lyfter fram hur arbetslivsforskning försvåras av avsaknaden av en fysisk eller epistemisk plats att bedriva en sådan forskning på alltsedan nedläggningen av Arbetslivsinstitutet. Flera intervjupersoner betonar att nedläggningen försvarat kunskapsöverföring både mellan discipliner och generationer. IP15 beskriver att det innan nedläggningen:

[...] fanns jättemycket pengar, jättemycket kompetens, det fanns ett samlat bibliotek, det fanns liksom en fysisk plats, det fanns en, man kunde bygga liksom på varandra så att man fick en väldigt stark kompetensutveckling.

Alla håller dock inte med om denna bild, och IP8 säger till exempel "Jag vet att många tyckte att Arbetslivsinstitutet var en väldigt central aktör, och det är klart de var. Men jag tycker ändå att det känns som att vi kommer vidare nu också."

Sammanfattningsvis ser vi en bild här av ett forskningsområde som beskrivs som fragmenterat och i avsaknad av en tydlig epistemisk plats. Samtidigt ser vi många uttryck för en upplevd skillnad i synen på en mer tillämpad, policyinriktad arbetsmiljöforskning och en mer kritisk arbetslivsforskning. Detta kan också kopplas till att flera forskare upplever avsaknaden av en plats för möten och utbyten, även om

det inte är en bild som delas av alla. Här upplevs alltså förutsättningarna något olika, föga förvånande kanske med tanke på bredden av de intervjuade i termer av forskningsinriktningar, ämnen och institutioner.

4.2.2 Organisation och tvärvetenskap

Ett av våra intervjuteman handlade om de organisatoriska förutsättningarna kring att bedriva arbetslivsforskning vid Lunds universitet. Här trodde vi att våra intervjupersoner skulle tala om de lokala förutsättningarna ute på institutionerna, men det temat syns knappt i vårt material, möjligen på grund av att våra intervjupersoner har forskning i sina tjänster och i stor utsträckning kan bedriva forskning efter eget huvud.

Men när vi frågade vilka prioriteringar som utmärker arbetslivsforskningen vid Lunds universitet som helhet fick vi däremot in ett antal slående svar. En IP säger: ”Ja det är en jättesvår fråga, skulle jag svara ärligt så skulle jag svara att den är svag och nästan obefintligt”. Andra forskare svarar snarlikt. IP1 säger att hen inte kan identifiera några tydliga vetenskapliga prioriteringar eller frågor som präglar arbetslivsforskningen vid Lunds universitet medan IP10 säger sig inte ha något grepp om forskningen om arbetsliv som helhet på Lunds universitet. Under en av våra intervjuer konstaterar IP15:

[...] jag tror att det [arbetslivsforskningen vid LU, vår kommentar] drivs av forskarna själva, jag har aldrig känt att det finns nåt som helst centralt engagemang eller ens ett fakultetsengagemang på den fakultet där jag själv är i, alltså verkligen inte. [...] jag har aldrig uppfattat att det är prioriterat överhuvudtaget.

IP2 konstaterar i samma anda att: ”Det finns ju ingen vad jag vet organisation för arbetslivsforskare inom universitetet utan det är olika individer eller olika grupper av individer som tar initiativ då.”

Ett par andra forskare målar upp en bild av att arbetslivsforskningen vid Lunds universitet har drivits av ett fåtal tongivande personer och inspiratörer som satt en stark prägel på hur olika institutioner har arbetat med forskningsfältet och vilka frågor som har varit hjärtefrågor. Forskningen beskrivs alltså av dessa personer som något som uppstår ute i de enskilda institutionerna, och inte som något som drivs fram centralt eller ens på fakultetsnivå.

Två forskare lyfter fram att det finns andra lärosäten som har en tydlig profilering när det gäller arbetslivsforskning. IP1 säger: ”Nej men det finns ju faktiskt universitet i Sverige som har en tydligare arbetslivsprofil än vad Lund har, definitivt. Och sen så önskar jag ju att Lund hade en mycket tydligare.” En annan intervjuperson (IP8)

exemplifierar med Institutet för social forskning och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering kopplade till Stockholms respektive Uppsala universitet.

I detta sammanhang kommer några intervjupersoner in på ACLU, en fakultetsövergripande organisations som verkade för samverkan mellan institutioner och mellan forskare som var engagerade i arbetsvetenskaplig forskning fram tills den gick i graven 2005 (se vidare Appendix 3 och där angivna källor). En intervjuperson minns att ACLU:

[...] finansierade nån form av doktorandtjänster och sånt också. Så där fanns det nånting, och det fanns nåt nyhetsbrev och lite sådär som kom ut nån gång ibland i varje fall. Men det försvann” (IP9).

En annan säger:

[...] man försökte skriva ihop gemensamma ansökningar [...] bland annat programstöd från Forte till exempel och så vidare. Nu var inte det framgångsrikt, så att det blev inte formaliserat på det sättet (IP16).

En tredje IP tycks också tala om ACLU när hen talar om att “det var ett tag då man tyckte det borde prioriteras upp, arbetslivsforskningen”.

Några av de vi har intervjuat menar att denna avsaknad på profilering eller prioritering kring arbetslivsforskning från universitetet är ett problem. En forskare (IP8) vill helt enkelt ha en tydligare profilering. En annan (IP7) påpekar att:

[...] när man är klar där [med ett projekt, vår anmärkning] så finns det liksom ingenting, det finns ingen annan struktur, utan det blir ganska, ja vi blir lämnade därhän. Och så är det ju ganska mycket i Lund, att man förväntas liksom på nåt sätt driva sina egna projekt och dra in sina egna pengar.

Forskaren menar att forskningen lätt blir ryckig, och därmed sårbar vilken hen kopplar till ett ointresse bland professorerna att bygga starka miljöer. Två intervjupersoner för resonemanget ett steg längre. IP4 menar att:

[...] här finns ju många egentligen, på Lunds universitet, som jobbar med arbetslivsforskning, fast från olika perspektiv och med olika glasögon. Det är synd att det inte finns någon centrumbildning där vi kan träffas.

En annan IP (16) säger att:

[...] det är ju klart man skulle kunna tänka sig en sån grej, att man kunde ha liksom nån löst sammansatt centrumbildning som kunde få lite pengar och kunde ge lite så där 10 000, 20 000, 30 000 för lite seminarier eller konferenser eller så, det hade ju varit att det fanns en prioritering.

Men intervjupersonen trycker samtidigt på att detta inte är någon kritik mot universitet.

Flera av våra intervjupersoner ger alltså alla uttryck för åsikten att Lunds universitet inte kan sägas vara profilerat på fältet arbetslivsforskning. Bristen på centralt engagemang som gör forskningen splittrad och ryckig, beroende av eldsjälur ute på institutionerna, lyfts fram som problem av några av våra intervjupersoner. Även här lyfts frånvaron av en samlande epistemisk och organisatorisk plats fram.

Förhållandet att arbetslivet som forskningsobjekt till sin natur är ett område som skär tvärs över forskningsdiscipliner och som inbjuder till tvärvetenskapliga samarbeten och tvärvetenskap är också något som premieras i universitetsledningens retorik. Men hur ser de praktiska förutsättningarna för sådana ut Lunds universitet? I våra intervjuer dyker tre olika formella organisationer med finansiering från universitetet eller utifrån upp som platser för samarbete över ämnesgränserna: Metalund, Samtech och Arbetsmiljöhögskolan.

Fyra av våra intervjupersoner tar upp Metalund, vilket beskrivs som en tvärvetenskaplig epistemisk plats. En av våra intervjupersoner menar i och för sig att Metalund egentligen är "väldigt litet" (IP4), men en annan hävdar att det är "en framgångssaga" (IP17), och en tredje hyllar det som en problemorienterad "struktur" där det finns "oerhört mycket kvalificerade kompetenser" (IP20).

Samtech, vid Sociologiska institutionen, nämns av två av våra IP (14, 18). En av dem beskriver det som "ett nätverk på Samhällsvetenskapliga fakulteten som egentligen håller på med att förstå eh (.) förstå samhällsvetenskap eller förstå teknikutveckling ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv." Samma IP menar att verksamheten har gått i vågor, medan den andre undrar om verksamheten inte har somnat in, något som projektets hemsida tyder på (se vidare Appendix 3 och där angivna källor).³⁸

Arbetsmiljöhögskolan, slutligen, nämns av flera intervjupersoner, varav en säger:

³⁸ Samtechs forskningsprojekt är alla avslutade när vi skriver denna rapport och en lista med publikationer som nätverket genererat slutar år 2019.

Om man backar bandet då, så kan man ju då säga att Arbetsmiljöhögskolan grundades just i de här liksom spänningsfältet och utmaningarna som vi pratar om här idag, och det var just insikten i att det pågår väldigt mycket arbetslivsforskning men att just med tanke på discipliner så () fakultetsstrukturer så är ämnet lite osynliggjort och framförallt då för de som kommer utifrån, externa. Så det kan man säga var syftet med Arbetsmiljöhögskolan, hitta en gemensam ingång då till arbetslivsforskningen vid Lunds universitet. Det var ju ännu mer uttalat tidigare när Arbetsmiljöhögskolan leddes av en styrelse med representanter från de olika fakulteterna, styrelsen fattade beslut. Så ser det inte riktigt ut längre.

I våra intervjuer hittar vi även tvärvetenskapliga samarbeten vid Lunds universitet som vi inte hittade varken i vår skrivbordsundersökning eller i vår kvantitativa deskriptiva analys. Ett mindre kluster med flera forskare i Avdelningen för arbets- och miljömedicin respektive Institutionen för psykologi hade finansiering från AFA-försäkringar 2018–2020 och avsatte flera gemensamma artiklar under arbetet med denna rapport.³⁹

Institutionerna för handelsrätt, juridik och rättssociologi beskrivs också som ett kluster som alltså griper över tre fakulteter: Ekonomihögskolan, Juridicum, Samhällsvetenskapliga fakulteten. Institutionerna förenas av forskning om rättsliga aspekter på arbete. IP6 trycker på att: ”det finns en stark ämnesgemenskap och tradition av samverkan” och att de två andra ämnena är ”naturliga samarbetspartners”. IP16 skildrar samarbetet mellan de tre miljöerna som ”nära”, man har ”till och med [samarbetat] i gemensamma projekt till och från”. En tredje forskare (IP18) bekräftar denna bild. På frågan om samarbetet är ”mer informellt eller är det formaliserat” svarar IP6:

Ja jag skulle säga att det liksom bara är organiskt självklart, eller vad man ska säga. Det är inte så att vi, vi skriver inga samverkansavtal men vi är liksom helt integrerade, vi har varit varandras handledare, doktorander, ledarkollegor i samma projekt, alltså liksom så. Så vi är liksom lundaforskarna i arbetsrätt. Sen så rör vi oss lite mellan de här olika institutionerna. Ordnar vi konferenser eller seminarier då sluter vi alla upp.

Att gemensamma seminarier äger rum inom detta kluster bekräftas en annan intervju (IP16). Intervjupersonen påpekar också att ”en hel del av forskarutbildningen i handelsrätt har formellt bedrivits via den juridiska fakulteten och så vidare”.

En formell arena för tvärvetenskapliga samarbeten som inte syns i vår kvantitativa deskriptiva analys men som har en framträdande plats in intervjumaterialet är

39 [https://portal.research.lu.se/portal/sv/projects/skolleddares-arbetsmiljoe-ett-projekt-om-organisatoriska-foerutsattningar-stressrelaterad-psyisk-ohalsa-personalroerlighet-och-foerbattningspotential\(370a1dcf-09a6-40b6-a722-eb7262720aa7\).html](https://portal.research.lu.se/portal/sv/projects/skolleddares-arbetsmiljoe-ett-projekt-om-organisatoriska-foerutsattningar-stressrelaterad-psyisk-ohalsa-personalroerlighet-och-foerbattningspotential(370a1dcf-09a6-40b6-a722-eb7262720aa7).html) [hämtad 2021-06-01].

Pufendorfinstitutet. Det är ett tvärvetenskapligt institut vid Lund universitet vilket sedan 2009 erbjuder forskare från olika ämnen en möjlighet att under ett år utforska ett gemensamt vetenskapligt problem. Forskningen bedrivs bland annat i så kallade teman eller advanced study groups (ASG). Ett par teman och ASG:s har haft inslag av arbetslivsforskning.⁴⁰

Några av våra IP:s nämner teman eller ASG:s som de själva har varit med om. Två IP:s (7, 14) lyfter fram Pufendorf som en plats där forskare vid Lunds universitet kan träffas över ämnesgränserna och bedriva tvärvetenskaplig forskning. ”De sammanhangen är ju väldigt värdefulla för att få ihop människor med olika profiler” säger en forskare (IP14). Båda har varit med vid Pufendorf och menar att det har gett värdefulla kontakter över ämnesgränserna. Ytterligare en forskare menar att Pufendorfinstitutet ger forskare både incitament till och stöd för att arbeta tvärvetenskapligt.

Så att jag tycker att de strukturerna finns där, och där är det ju på Pufendorf, och även de här samverkansinitiativen, de är ju också verkligen bottom-up så att säga, det är ju de fria frågorna. Så det är ju mer att nån ska orka att driva det” (IP6).

Sammanfattningsvis kan klagomålen på bristande sammanhållning kontrasteras mot ett antal intervjupersoner som lyfter fram miljöer eller kluster där forskare från olika discipliner och ämnen kan mötas. Här är det, av våra intervjuer att döma, framförallt Pufendorfinstitutet, Metalund och ett informellt samarbete mellan de tre juridiska ämnen där det idag finns förutsättningar för tvärvetenskapliga möten mellan arbetslivsforskare (plus att det har funnits sådana miljöer som tycks vara mindre aktiva i forskningen idag, som Arbetsmiljöhögskolan och Samtech).

4.2.3 Finansiering

Ett annat tema i våra intervjuer var de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva arbetslivsforskning, och då inte minst frågan om extern finansiering. En faktor att ha i beaktande är att en stor majoritet av intervjupersonerna vid intervjutillfället var anställda som lektorer eller professorer vid Lunds universitet, och sålunda haft förutsättningarna att forska i tjänsten.

I intervjupersonernas svar träder vissa mönster i dagen. För det första säger sig nästan samtliga intervjupersoner ha sökt forskningsmedel från Forte. Vetenskapsrådet och AFA Försäkringar nämns av runt var tredje intervjuperson som finansiärer de har sökt

⁴⁰ <https://www.pi.lu.se/teman/tidigare-teman> [hämtad 2021-06-02]; <https://www.pi.lu.se/advanced-study-groups/tidigare-advanced-study-groups-arkiv> [hämtad 2021-06-02]; <https://www.pi.lu.se/heat> [hämtad 2021-06-02]; IP7; IP14.

pengar ifrån. Ytterligare ett dussintal forskningsfinansiärer nämns, allt från Brottsofferfonden till Riksbankens jubileumsfond, men dessa nämns genomgående av betydlig färre än de tre ovan, i många fall bara av en enda IP. De framstår alltså i vårt material som betydligt mindre viktiga. Mest slående är vilken central finansiär av arbetslivsforskning som Forte är, vilket också speglas av det faktum att forskare från samtliga de sex fakulteter där det bedrivs arbetslivsforskning vid Lunds universitet säger sig ha sökt pengar från Forte.

För det andra upplever några intervjupersoner att det egna ämnet har svårt att hävda sig i konkurrensen om externa forskningsmedel med andra ämnen. Bara två intervjupersoner säger rakt ut att de har upplevt sig ha goda förutsättningar att få finansiering för sin arbetslivsforskning.

För det tredje uttrycker ett antal forskare missnöje över att möjligheterna till att få externa forskningsmedel är mer eller mindre styrda av trender och politiska beslut. Slående är att bara två intervjupersoner explicit säger att det går att få pengar för vilka forskningsfrågor som helst – båda dessa med hemvist på Juridicum.

För det fjärde, vilket hänger samman med den andra och tredje tematiken, talar inte mindre än fem intervjupersoner om att de får problem i konkurrensen om forskningsmedel eftersom deras forskning antingen saknar en tydlig nyttoaspekt eller har en kritisk inriktning – de ger uttryck för att forskning som har en tydlig praktisk tillämpning i arbetslivet har enklare att få finansiering.

Även på detta område syns alltså i vårt material en skillnad mellan den mer handfasta arbetsmiljöforskningen och den mer teoretiska och kritiska arbetslivsforskningen. Det går också att ana ett missnöje med att externa forskningsfinansiärer styrs av trender, vilket undergräver förutsättningarna för att svara på frågor och lösa problem som inte längre anses vara i ropet. Tydligast är dock hur central Forte är för finansieringen av Lunds universitets arbetslivsforskning.

5. Sammanfattning och slutdiskussion

Syftet med denna rapport är att kartlägga arbetslivsforskningens former och förutsättningar vid Lunds universitet. Vi hoppas att rapporten ska ge ett underlag och ett bidrag till en fördjupad diskussion om arbetslivsforskningens aktörer, innehåll, ställning och organisation på Lunds universitet. Sett utifrån de svar som många arbetslivsforskare gav i de kvalitativa intervjuerna är vi inte ensamma om att se ett behov en översyn av ett forskningsfält som framstår som fragmentiserat.

Den första av våra frågor om hur arbetslivsforskningen vid Lunds universitet ser ut idag besvarar vi genom en kvantitativ undersökning av Lunds universitets forskningsdatabas LUCRIS. I den kvantitativa undersökningen, som utgår från sökorden "arbetsliv", "arbetslivsforskning", "work life", "occupation", "labour" och "arbetsmiljö", framkommer två tydliga resultat.

För det första finner vi att det vid undersökningstillfället fanns 164 arbetslivsforskare vid Lunds universitet. Givet att arbetslivet, och därtill relaterade frågor, är en central del av samhällslivet i stort framstår 164 individer som ett relativt litet antal. De som vi identifierade som arbetslivsforskare utgör endast ca tre procent av forskarna vid Lunds universitet. Det innebär att relativt få ägnar sig åt forskning som tydligt kan sägas handla om arbetslivet.

Ett rimligt antagande är dock att det finns fler forskare som kan sägas hålla på med arbetslivsforskning (i vart fall till viss del) men att deras forskning faller utanför sökorden. Det är exempelvis förvånande att det är ytterst begränsad, eller inte någon alls, arbetslivsforskning inom institutioner som bedriver forskning om, och utbildar för arbete inom, olika professioner. Ett exempel som kan lyftas är utbildningsvetenskap (som hanterar en stor professionsutbildning). Här kan man misstänka att de aktuella forskarna talar i termer av didaktisk och pedagogisk verksamhet snarare än arbete och arbetsliv.

För det andra finner vi att arbetslivsforskningen rent organisatoriskt finns spridd över många institutioner, avdelningar och centrumbildningar. Vi kan inte belägga några aktiva arbetslivsforskare vid Konstnärliga fakulteten och Naturvetenskapliga fakulteten, men på Lunds universitets övriga sex fakulteter finner vi aktiva arbetslivsforskare. Nästan 90 procent av arbetslivsforskarna är verksamma (i fallande ordning) vid

Medicinska fakulteten, Ekonomihögskolan och Samhällsvetenskapliga fakulteten. Vid Fakulteten för humaniora och teologi, Juridiska fakulteten samt vid Lunds tekniska högskola står för den resterande dryga tiondelen. Högst andel arbetslivsforskare relaterat till hur många som arbetar vid de respektive fakulteterna fanns vid Ekonomihögskolan.

Forskningen vid dessa sex fakulteter är till stor del är koncentrerad till arton institutioner, avdelningar, centrumbildningar eller liknande. De institutioner som sticker ut, med mer än 10 % av det totala antalet arbetslivsforskare, är Institutionen för laboratoriemedicin (28 %), Institutionen för hälsovetenskaper (28 %), Ekonomisk-historiska institutionen (22 %) och Sociologiska institutionen (11 %).

En jämförelse med Albin med fleras enkätstudie, där nio av tio forskare (av 1500 svarade) var samhälls- och beteendevetare, ekonomer, medicinare eller tekniker/ingenjörer, och där humanister, jurister och naturvetare utgjorde resten, ger vid hand att arbetslivsforskarnas ämnestillhörighet vid Lunds universitet idag inte skiljer sig särskilt mycket från hur det såg i hela landet 2009. Dock kan konstateras att antalet arbetslivsforskare på den Ekonomisk-historiska institutionen är relativt stor i jämförelse med såväl övrig samhällsvetenskaplig som historievetenskaplig forskning. Det kan tilläggas att detta är en institution som i Lunds universitets senaste kvalitetsutvärdering fick mycket goda vitsord.⁴¹

Den andra av våra frågor om förutsättningarna för att bedriva arbetslivsforskning vid Lunds universitet idag har vi besvarat genom en kvalitativ undersökning med semi-strukturerade intervjuer av 20 etablerade arbetslivsforskare från sex av Lunds universitets fakulteter. Här är det tre resultat som vi vill lyfta.

För det första framstår Forte som en dominerande och helt central finansiär av den externfinansierade arbetslivsforskningen vid Lunds universitet. Nästan alla av våra intervjupersoner har vid ett eller fler tillfällen sökt forskningsanslag av Forte. Utifrån intervjuerna kan sägas att ingen annan forskningsfinansiär framstår som ens i närheten lika viktig. Samtidigt kan konstateras – även om det ligger utanför universitets kontroll – att Forte inte har som primärt uppdrag att finansiera arbetslivsforskning, och att flertalet informanter upplever att deras slags forskning inte premieras. Ett flertal informanter ger med andra ord uttryck för svårighet att få forskningsfinansiering. Ett förhållande som sannolikt också påverkar deras syn på universitetets prioriteringar.

För det andra lyfter flera informanter fram Pufendorfinstitutets temaforskning som dels en central finansiär, dels en viktig tvärvetenskaplig mötesplats. Studien säger ingenting

41 Benner, Mats, Bredenberg, Malin & Ståhlberg, Freddy (red.), *RQ20: Lund University's Research Quality Evaluation 2020*, Lund university, Lund, 2021, s. 710–712.

om hur detta resultat står sig i förhållande till andra forskningsfält än arbetslivsforskning. Om det är så att arbetslivsforskningen är överrepresenterad på Pufendorfinstitutet visavi universitetets forskning i stort skulle detta kunna ses som att arbetslivsforskare i stor utsträckning är tvärvetenskapligt orienterade.

För det tredje beskriver ett antal av de intervjuade forskarna arbetslivsforskningen vid Lunds universitet som fragmenterat och i avsaknad av en tydlig epistemisk plats, en given arena för tvärvetenskapliga möten och utbyten, något som flera informanter kopplar till nedläggningen av ALI år 2007. Nedläggningen av ALI motiverades med att forskningen skulle bedrivas på de enskilda lärosätena – och i ljuset av det problematiserar några forskare avsaknaden av ett centralt engagemang eller profilering kring arbetslivsrelaterad forskning vid Lunds universitet. På den punkten råder dock ingen enighet, vissa forskare menar att det finns miljöer eller kluster där forskare från olika discipliner och ämnen kan mötas, exempelvis Pufendorfinstitutet och Metalund.

En utgångspunkt för denna rapport är att det har bedrivits och bedrivs en livaktig arbetslivsforskning vid Lunds universitet, och att denna forskning, i ljuset av både arbetets roll i människors liv och de stora utmaningar som arbetslivet står inför, globalt och lokalt, är viktig. Samtidigt har det under arbetet kommit fram att vissa forskare vid universitetet upplever en brist på centralt engagemang och därmed också långsiktighet i forskningen från Lunds universitet när det gäller arbetslivsforskning. Med ett par undantag kännetecknas universitetet av en avsaknad av samlande (tvärvetenskapliga) mötesplatser för arbetslivsforskning.

Detta är så klart inget annat än ett mindre antal forskares subjektiva uppfattningar. Samtidigt kan vi konstatera att i den stora kvalitetsutvärderingen RQ har till exempel arbetslivsforskning ingen framträdande plats. Vårt sökord "work science" nämns inte någonstans på rapportens 835 sidor. Den för arbetslivsforskning vid Lunds universitet centrala aktören Metalund nämns två gånger.⁴² Det är också slående att det under de senaste årtiondena har funnits satsningar vid Lunds universitet som erbjudit (tvärvetenskapliga och/eller epistemiska) mötesplatser för arbetslivsforskare, men som av olika anledningar har lagts ned eller runnit ut i sanden (se Appendix 3).

Vi menar att arbetslivsforskningen i Sverige och vid Lunds universitet ännu lever i skuggan av ALI:s nedläggning. För några år sedan konstaterade två av svensk arbetslivsforsknings stora namn Torsten Björkman och Åke Sandberg att "Forte [...] inte [har] kunnat kompensera för nedläggningen av Arbetslivsinstitutet". De menar att en livskraftig arbetslivsforskning kräver mer än tidsbegränsade satsningar, och vill se "en utlysning som gör att *universitet ges möjlighet att söla och erbjuda permanenta eller*

42 Benner, Bredenberg & Ståhlberg, 2021.

*mycket långsiktigt verksamma forskningsenheter. De senare kan vara centra, institutioner eller avdelningar inom intuitioner”.*⁴³ Samtidigt understryker de att det främst är ”universitet och högskolor som i dag har möjlighet att stödja arbetslivsforskning”.⁴⁴ Vi kan bara instämma i detta uttalande och konstatera att ett antal av de forskare vid Lunds universitet vi har intervjuat också önskar ett sådant stöd för arbetslivsforskning från centralt håll.

43 Björkman & Sandberg, 2019, s. 56, kursivering i originaltexten.

44 Björkman & Sandberg, 2019, s. 57.

Appendix 1. Informationsbrev

Förfrågan om deltagande i intervju

Hej nn!

Vi arbetar just nu med en inventering av arbetslivsforskningen vid Lunds universitet. Inventeringen sker inom ramen för projektet "Historisk arbetslivsforskning", som är ett av sju strategiska forskningssatsningar vid Campus Helsingborg under åren 2019–2023.

Målet är att få en bild av pågående arbetslivsforskning samt att undersöka möjligheterna till tvärvetenskapliga samarbeten vid Lunds universitet. Samtliga av universitetets åtta fakulteter omfattas och resultatet kommer att publiceras i en rapport under 2021.

Som en del av inventeringen har vi identifierat ett antal nyckelpersoner som vi tror på olika sätt har inblick i och erfarenhet av forskning om arbetsliv inom sina respektive discipliner. Du är en av de nyckelpersonerna och vi hoppas att du kan tänka dig att ställa upp på en intervju med oss.

Intervjun spelas in och beräknas ta ungefär en timma. Frågorna kretsar kring dina personliga erfarenheter av arbetslivsforskning i allmänhet och vid Lunds universitet i synnerhet, samt din syn på arbetslivsforskningens förutsättningar och framtid. Datan från intervjun kommer alltså att ligga till grund för en rapport och kan även komma att användas i andra sammanhang, exempelvis vetenskapliga artiklar. Ni kan avbryta intervjun när ni vill och all intervjudata används endast i detta forskningssyfte samt förvaras så att obehöriga inte kan ta del av dem.

Intervjuerna genomförs av någon av de tre forskare som arbetar i projektet, Fil dr Mona Hemmaty, Sociologiska institutionen, Fil dr Malin Nilsson, Ekonomiskhistoriska institutionen och Fil dr Magnus Olofsson, Historiska institutionen.

Ni kan när som helst kontakta projektledare docent Mikael Ottosson, Historiska institutionen, eller nämnda forskare för att få inblick i hur inventeringen fortgår.

Vi vore tacksamma om du kan ge besked om du kan tänka dig att ställa upp på en intervju senast den 17 augusti. Vi återkommer sedan för att boka intervjuerna. Intervjuerna planerar vi att genomföra i september och oktober månad, antingen på plats i Lund eller via Zoom.

Med vänlig hälsning

Appendix 2. Intervjumall

Inledning allmän information (läses av intervjuaren innan bandspelaren sätts igång)

Vi arbetar med en inventering av arbetslivsforskningen vid Lunds universitet. Inventeringen sker inom ramen för projektet “Historisk arbetslivsforskning”, som är ett av sju strategiska forskningssatsningar vid Campus Helsingborg under åren 2019–2023.

Syftet med projektet är att få en bild av pågående arbetslivsforskning samt att undersöka möjligheterna till tvärvetenskapliga samarbeten vid Lunds universitet. Samtliga av universitetets åtta fakulteter omfattas och resultatet kommer att publiceras i en rapport.

Fråga om bandspelare här.

Inledning obligatorisk (läses av intervjuaren efter bandspelaren sätts igång)

Intervjun spelas in och beräknas ta ungefär en timma. Frågorna kretsar kring dina personliga erfarenheter av arbetslivsforskning i allmänhet och vid Lunds universitet i synnerhet, samt din syn på arbetslivsforskningens förutsättningar och framtid. Alla intervjupersoner anonymiseras och datan förvaras så att obehöriga inte kan ta del av den. All intervjudata används endast i detta forskningssyfte. Du kan avbryta intervjun när du vill.

Relation till arbetslivsforskning

- Vad är arbetslivsforskning för dig? Ser du dig själv som arbetslivsforskare? (När och hur började ditt intresse för arbetslivsforskning?)
- Berätta om ett forskningsprojekt om arbetslivet som du har varit delaktig i.
- Är arbetslivsforskning en central del av din disciplin tycker du, och hur i så fall?
- Hur tycker du att förutsättningar för forskning om arbetslivet inom din disciplin förändrats under de senaste tio åren?
- Vissa forskare menar att arbetslivsforskningen hade en storhetstid på 70- och 80-talet? Hur ser du på den frågan?
- Vad skulle du säga är framtida forskningsbehov inom fältet?

Organisation

- Vilken är din bild av arbetslivsforskning vid din institution?
- Hur bedrivs den, i forskargrupper eller enskilt?
- Vilka seminarie- forskningsmiljöer eller andra organiserade samarbeten kring arbetsliv finns?
- Skulle du säga att ni har en aktiv miljö för arbetslivsforskning? Hur då?
- Vad tror du kan förklara att ni har/inte har en aktiv miljö?
- Har organisationens syn på arbetslivsforskning förändrats under de senaste tio-tjugo åren?

Finansiering

- Vilka möjligheter till finansiering av arbetslivsforskning finns (Bara externa? Satsas interna medel?)
- Var skulle du säga att resurser för att bedriva arbetslivsforskning finns idag?
- Berätta om något tillfälle då du har sökt externa medel för forskning om arbetslivet.
- Hur tror du externfinansiering påverkar din relation till arbetslivsforskning?
- På vilket sätt tror du forskare som bedriver arbetslivsforskning idag påverkas av externfinansiering?

Samverkan

- Kan du berätta om något samarbete med arbetslivsforskare på en annan institution eller fakultet?
- Hur såg den processen sett ut (när ni började samarbeta)?
- Hur upplever du infrastrukturen för samverkan kring arbetslivsforskning mellan olika discipliner vid Lunds universitet?
- Vilka hinder ser du för samverkan med forskare vid andra discipliner?
- Vilka vetenskapliga prioriteringar skulle du säga utmärker forskning om arbetslivet vid Lunds universitet?
- Finns det någon typ forskningssamverkan skulle du skulle vilja utveckla?

Övrigt

- Om du blickar framåt, vad ser du som de viktigaste frågorna för arbetslivsforskare?
- Har jag missat att fråga dig om någonting?

Appendix 3. Döda kluster

Under arbetet med rapporten har vi hittat ett antal döda kluster vid Lunds universitet där det bedrivits samarbeten och forskning relaterat till arbetslivsforskning över ämnes- och/eller fakultetsgränserna. Vår inventering belägger följande döda kluster (i kronologisk ordning från startår): Kontaktgruppen för arbetslivsforskare (1984–1991), Arbetshistoriska seminariet (1985–c 1995), Arbetsvetenskapligt centrum vid Lunds universitet (1991–2005) samt Centre for Work, Technology and Social Change (2012–2016).

Kontaktgruppen för arbetslivsforskare var verksam 1984–1991. Kontaktgruppen tillhörde formellt en avdelning av Lunds universitet som hette ”Utbildningsplanering och pedagogiskt utvecklingsarbete”. Under sin verksamhet deltog kontaktgruppen i minst åtta arbetsplatsbaserade forskningscirkelar med medlemmar från arbetslivet, antingen som finansiärer eller arrangör eller både och. Den var också medfinansiär till arbetsmiljöprojektet ”Teaterns arbetsmiljö: Scenartistens reaktioner på fysiska och psykiska arbetsmiljöfaktorer”. Gruppen ska enligt en av våra IP varit ämnesöverskridande. Den försvann i en omorganisation årsskiftet 1991/1992.⁴⁵

Arbetshistoriska seminariet startade 1985 med stöd från Kontaktgruppen. Det drevs av forskare vid Historiska institutionen, där det under 1980- och 90-talen bedrevs en livaktig arbetslivsforskning. Seminariet fungerade under sina första år dels som en kontaktyta mellan forskning å ena sidan och grävforskare och den historieintresserade allmänheten å den andra sidan, dels som en tvärvetenskaplig mötesplats för forskare från en mängd olika discipliner: historia, sociologi, etnologi, ekonomisk historia, litteraturvetenskap, främst dock de två först uppräknade grupperna. I termer av output var seminariets mest konkreta bidrag tidskriften *Arbetets historia. Föreläsningar från Lund* som kom ut med sju nummer mellan 1987 och 1995 (inget nummer 1990). Arbetshistoriska seminariet bedrivs fortfarande, men verksamheten förändrades under

⁴⁵ Lunds universitets arkiv, Historik över Utbildningsplanering och pedagogiskt utvecklingsarbete tillhörande arkivförteckning för densamma; Lunds universitets arkiv, Arkivförteckning, Utbildningsplanering och pedagogiskt utvecklingsarbete, Kontaktgruppen för arbetslivsfrågor; Torkelson, Eva, ”Krav, kontroll och socialt stöd. Om scenartisters psykosociala arbetsmiljö”, *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, vol 4:2, 1998, s. 109; IP16. Uppgifterna om grävcirklar kommer från sökningar i <https://www.hist.lu.se/forskning/databaser/databas-over-forsknings-och-gravcirklar> samt <https://libris.kb.se/>.

90- och 00-talet till att bli en serie offentliga föreläsningar med historiska perspektiv snarare än en mötesplats för forskare (med olika ämnen) och grävforskare.⁴⁶

Arbetsvetenskapligt centrum vid Lunds universitet (ACLU) var verksam 1991–2005. Organisationen har beskrivits som en fakultetsövergripande organisation för samverkan mellan institutioner och mellan forskare som var engagerade i arbetsvetenskaplig forskning. Centret var också ett kontaktorgan i förhållande till externa intressenter och skulle bland annat underlätta ett regionalt samarbete med övriga högskolor i södra Sverige. ACLU inrättades genom beslut i Lunds universitets styrelse 1991-08-26 och upphörde 2005-12-31 genom rektorsbeslut 2005-11-24. Centrets forskningsintressen kretsade kring frågor om arbetslivet (stress, arbetslöshet, arbetsrätt, teknik i arbetslivet).⁴⁷

En IP minns att ACLU ”finansierade nån form av doktorandtjänster och sånt också. Så där fanns det nånting, och det fanns nåt nyhetsbrev och lite sådär som kom ut nån gång ibland i varje fall. Men det försvann” (IP9). En annan säger ”man försökte skriva ihop gemensamma ansökningar () bland annat programstöd från Forte till exempel och så vidare. Nu var inte det framgångsrikt, så att det blev inte formaliserat på det sättet” (IP16). Centrets forskningsintressen kretsade kring frågor om arbetslivet (stress, arbetslöshet, arbetsrätt, teknik i arbetslivet).

Centre for Work, Technology and Social Change (WTS) var en centrubildning utanför fakultetsstrukturen, en så kallad USV (universitetets särskilda verksamhet) direkt under rektorn, verksam 2012–2016. WTS bestod av tre enheter, Lunds universitets institut för ekonomisk säkerhet, Arbetsmiljöhögskolan samt Lunds universitets institut för internetstudier. Ett par av forskarna på WTS bedrev arbetslivs- eller arbetsmiljöforskning. WTS lades ned av rektor av organisatoriska skäl varvid Arbetsmiljöhögskolan överfördes till Institutionen för designvetenskaper vid LTH, Lunds universitets institut för ekonomisk säkerhet till Institutionen för rättssociologi vid samhällsvetenskapliga fakulteten och Lunds universitets institut för internetstudier till Centrum för Mellanösternstudier.⁴⁸

46 Lars Berggren, ”Arbetshistoriska seminariet – skiss till en historik”, opublicerad uppsats, i Magnus Olofssons ägo; IP3, IP9, IP10. Se även Svenska kommittén för historisk arbetslivsforskning, ”Historisk arbetslivsforskning i Sverige under 1990-talet. Ett forskningsstrategiskt program”, *Historisk tidskrift* 110:4, 1990.

47 Lunds universitets arkiv, Historik över ACLU tillhörande arkivförteckning för densamma.

48 Mejl från Fredrik Tersmeden 2/6 2021, i Magnus Olofsson ägo; Lunds universitets rektor, beslut, 2016-10-27, Dnr STYR 2016/1321, i Magnus Olofsson ägo; Lunds universitets rektor, beslut, 2016-12-14, Dnr STYR 2016/1321, i Magnus Olofsson ägo; IP9; IP18.

Vid Sociologiska institutionen finns sedan 2018 organisationen **Samtech**, ett nätverk som lyftas fram av två intervjupersoner. Enligt hemsidan är Samtech ett vetenskapligt nätverk ”med fokus på digitalisering, artificiell intelligens, robotics, sakernas internet och andra smarta lösningar”.⁴⁹ Det har tvärvetenskap som ett av sina ledord och dess forskning har delvis kretsat kring arbete och arbetsliv. Det grundades av en pedagog, en psykolog och en kulturgeograf samt har en statsvetare som huvudkoordinator. Bland nätverkets output finns exempel på arbetslivsforskning. Så vitt vi kan förstå består nätverket av en anställd koordinator och i övrigt är deltagande upp till enskilda forskare. Nätverket har haft flera forskningsprojekt, varav alla dock är avslutade när vi skriver denna rapport, och en lista med publikationer på hemsidan har inga publikationer listade efter 2019.⁵⁰

⁴⁹ <https://www.soc.lu.se/samtech> [hämtad 2021-06-01].

<https://www.soc.lu.se/samtech> [hämtad 2021-06-01]; <https://www.soc.lu.se/forskning/samtech-ett-vetenskapligt-natverk/samtechs-historia> [hämtad 2021-06-01]; IP14; IP18.

Källor och referenser

Arkiv

Lunds universitets arkiv

Arkivförteckning, Utbildningsplanering och pedagogiskt utvecklingsarbete, Kontaktgruppen för arbetslivsfrågor

Historik över ACLU tillhörande arkivförteckning för densamma

Historik över Utbildningsplanering och pedagogiskt utvecklingsarbete tillhörande arkivförteckning för densamma

Magnus Olofssons arkiv

Lars Berggren, "Arbetshistoriska seminariet – skiss till en historik", opublicerad uppsats

Lunds universitets rektor, beslut, 2016-10-27, Dnr STYR 2016/1321

Lunds universitets rektor, beslut, 2016-12-14, Dnr STYR 2016/1321

Fredrik Tersmeden, mejl 2/6 202

Referenser

Björkman, Torsten & Sandberg, Åke, "Arbetslivsforskningen i Sverige: En historia om fem perioder", i Sandberg, Åke (red.), *Arbete & välfärd: ledning, personal och organisationsmodeller i Sverige*, Studentlitteratur, Lund, 2019

Benner, Mats, Bredenberg, Malin & Ståhlberg, Freddy (red.), *RQ20: Lund University's Research Quality Evaluation 2020*, Lund university, Lund, 2021

Brinkmann, Svend & Kvale, Steinar, *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*, 3., [updated] ed., Sage Publications, Los Angeles, 2015

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Tredje upplagan, Liber, Stockholm, 2018

Doyle, L., Brady, A. & Byrne, G., "An Overview of Mixed Methods Research – Revisited", I *SAGE Mixed Methods Research*, 2019

- God forskningssed*, Reviderad utgåva, Vetenskapsrådet, Stockholm, 2017,
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- Grenholm, Carl-Henric, *Arbetets mening: en analys av sex teorier om arbetets syfte och värde*, Univ., Uppsala, 1988
- Håkansta, Carin, "Former Glory and Challenges Ahead: The Definition of Working Life Research in Sweden", *Nordic Journal of Working Life Studies*, vol 4 no 2, 2014b
- Håkansta, Carin, "Svensk arbetslivsforskning: Innehållsanalys och framtidsspaning", *Arbetsmarknad & Arbetsliv* vol 20:4, 2014c
- Håkansta, Carin, *Swedish working life research: formation and conceptual development of a research field in transition*, Luleå University of Technology, Diss. Luleå : Luleå tekniska universitet, 2014, Luleå, 2014a
- Karlsson, Jan Ch., *Begreppet arbete: definitioner, ideologier och sociala former*, Arkiv, Diss. Göteborg : Univ.,Lund, 1986
- Karlsson, Sten O., *Vem älskar arbetslivsforskare?: arbetsnotat om arbetslivsforskningen och den svenska modellen 1945-88*, Univ., Linköping, 1989
- Lucassen, Jan, *The story of work: a new history of humankind*, Yale University Press, New Haven [Conn.], 2021
- Marx, Karl, *Kapitalet: kritik av den politiska ekonomin. Bok 1 Kapitalets produktionsprocess*, A-Z, Lund, 1969
- Ottosson, Mikael & Rosengren Calle, "I nationens intresse – arbetstidsdebatten i Sverige 1918–1921", *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, vol 15:3, 2009
- Pope, Malcolm H., "Bernardino Ramazzini: The Father of Occupational Medicine", *Spine*, 29, 2004
- Sturesson, Lennart, *ALI-forskarna två år efter nedläggningsbeslutet: Ett uppdrag för FAS slutfört mars 2009*, Stockholm 2009
- Sturesson, Lennart & Tengblad, Per, *Vart tog dom vägen?: uppföljning av forskare och forskning vid nedläggningen av Arbetslivsinstitutet*, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Stockholm, 2007
- Suzman, James, *Arbete: en historik över vad vi gör med vår tid*, Natur & Kultur, Stockholm, 2021
- Svensk arbetslivsforskning - en resurs för välfärd, hälsa och tillväxt: att säkra forskning av hög relevans och kvalitet: rapport från en arbetsgrupp utsedd av FAS styrelse med uppdrag att ge en lägesbild av svensk arbetslivsforskning*, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Stockholm, 2009
- Svenska kommittén för historisk arbetslivsforskning, "Historisk arbetslivsforskning i Sverige under 1990-talet. Ett forskningsstrategiskt program", *Historisk tidskrift* 110:4, 1990
- Sverige. Utredningen om ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö, *Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö: betänkande*, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017

Thörnquist, Annette, "Arbetskydd och samhällsförändring i Sverige 1850–2005", i Sundin, Jan (red.), *Svenska folkets hälsa i historiskt perspektiv*, Statens folkhälsoinstitut, Stockholm, 2005

Torkelson, Eva, *"Krav, kontroll och socialt stöd. Om scenartisters psykosociala arbetsmiljö"*, *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, vol 4:2, 1998

Utvärdering av grund- och forskarutbildning i arbetsvetenskap vid svenska universitet och högskolor, Högskoleverket, Stockholm, 2006

Internet

<https://www.arbetskydd.se/arbetsmiljo/sa-paverkades-forskningen-av-alis-nedlaggning/1496599> [2023-02-15]

<https://forte.se/om-forte/vart-uppdrag/forskningsomraden/> [hämtad 2023-02-10]

<https://www.lu.se/om-universitetet/universitetet-i-korthet/personal-och-ekonomi> [hämtad 2022-04-22]

<https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-forskning/lucris/sjalvhelp-och-support#miniminiva> [hämtad 2022-04-22]

<https://www.metalund.lu.se/> [hämtad 2021-06-01]

<https://www.metalund.lu.se/forum-metalund/> [hämtad 2021-06-01]

<https://www.metalund.lu.se/om-metalund/> [hämtad 2021-06-01]

<https://www.metalund.lu.se/om-metalund/metalunds-historia/> [hämtad 2021-06-01]

<https://www.pi.lu.se/advanced-study-groups/tidigare-advanced-study-groups-arkiv> [hämtad 2021-06-02]

<https://www.pi.lu.se/heat> [hämtad 2021-06-02]

<https://www.pi.lu.se/teman/tidigare-teman> [hämtad 2021-06-02]

[https://portal.research.lu.se/portal/sv/organisations-units/metalund\(bcc240b9-a38f-4dbc-bc96-8bbc7c7934a7\)/persons.html#0](https://portal.research.lu.se/portal/sv/organisations-units/metalund(bcc240b9-a38f-4dbc-bc96-8bbc7c7934a7)/persons.html#0) [hämtad 2021-06-01]

[https://portal.research.lu.se/portal/sv/projects/skolledares-arbetsmiljoe-ett-projekt-om-organisatoriska-foerutsattningar-stressrelaterad-psykisk-ohalsa-personalroerlighet-och-foerbattringspotential\(370a1dcf-09a6-40b6-a722-eb7262720aa7\).html](https://portal.research.lu.se/portal/sv/projects/skolledares-arbetsmiljoe-ett-projekt-om-organisatoriska-foerutsattningar-stressrelaterad-psykisk-ohalsa-personalroerlighet-och-foerbattringspotential(370a1dcf-09a6-40b6-a722-eb7262720aa7).html) [hämtad 2021-06-01]

<https://www.soc.lu.se/forskning/samtech-ett-vetenskapligt-natverk/samtechs-historia> [hämtad 2021-06-01]

<https://www.soc.lu.se/samtech> [hämtad 2021-06-01]

Arbetslivsforskning vid Lunds universitet

Vi lever i en tid då arbetslivet – både i Sverige och globalt – genomgår stora förändringar och står inför stora utmaningar. Arbetslivsforskning har därför en stor samhällelig relevans. Men hur står det egentligen till med arbetslivsforskningen vid Lunds universitet? Hur många arbetslivsforskare finns det och var någonstans håller de hus? Och hur ser de på förutsättningarna för att bedriva arbetslivsforskning vid Lunds universitet idag?

Föreliggande rapport är resultatet av en inventering av den arbetslivsforskning som bedrivs vid Lunds universitet. Rapporten är skriven inom projektet *Historisk arbetslivsforskning* (HALF), ett av sju av Lunds universitets strategiska forskningssatsningar på Campus Helsingborg under åren 2019–2023.